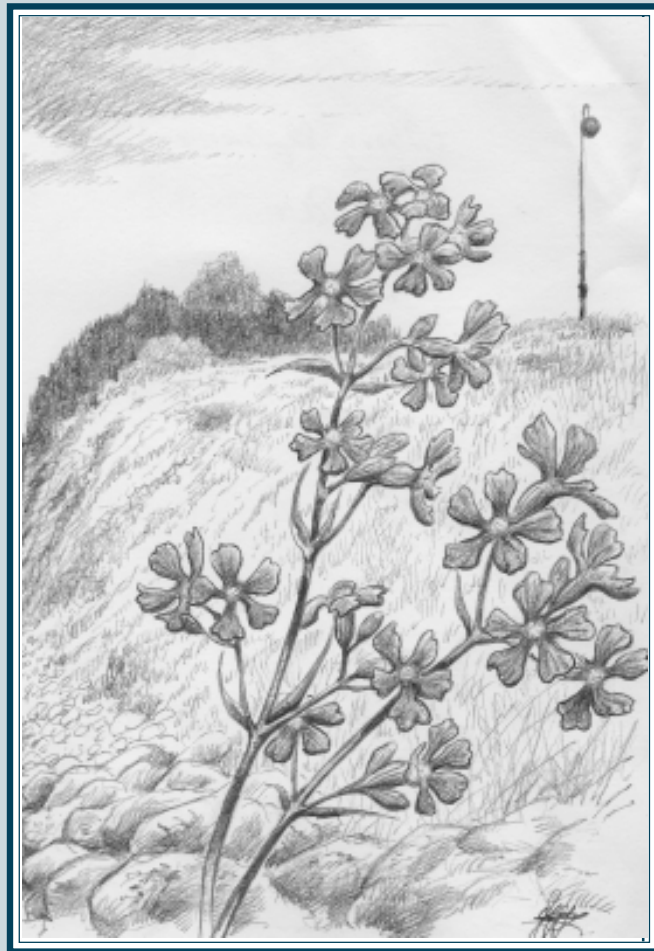

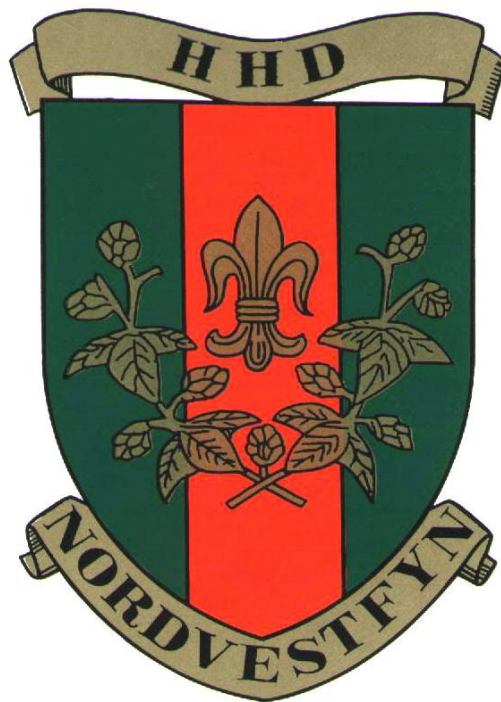
Aborg Skydeterræn

Drifts- og Plejeplan 2005-2019

Miljøministeriet · Skov- og Naturstyrelsen
og
Hjemmeværnskommandoen
2005

Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn Aborg Skydeterræn

Drifts- og Plejeplan 2005-2019

Miljøministeriet • Skov- og Naturstyrelsen
og
Hjemmeværnskommandoen
2005

Aborg Skydeterræn

Drifts- og Plejeplan 2005-2019

Udgivet af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Hjemmeværnet 2005

Tekst	Skovfoged Tim Falck Weber, flora og fauna-afsnit, biolog Erling Krabbe. Fortidsmindekatalog, skovfoged Erling Buhl
Kort (bilag 1 og 3)	Skovfoged Tim Falck Weber
Bevoksningsliste (bilag 4)	Skovfoged Tim Falck Weber
Forsideillustration	Tjærenellike som findes på kystskrænten langs Aborg Skydeterræn. Tegnet af Jeppe Ebdrup 2005.
Layout	Tim Falck Weber
Layout, omslag	Poul Juul
Tryk af omslag	Hillerød Grafisk Aps
Tryk af rapport	Hjemmeværnets Trykkeri, Hjemmeværnsskolen, Nymindesø
Tryk af kort	Hjemmeværnets Trykkeri, Hjemmeværnsskolen, Nymindesø
Aftale vedrørende kortmateriale:	Udsnit af Kort & Matrikelstyrelsens kortmaterialer er gengivet i henhold til tilladelse G18/1997. Udsnit af Ortofoto i henhold til aftale DDO©, Cowi Udsnit fra kort info. Fyns Amt, givet med tilladelse med betingelse af at der forligger en aftale med KMS. (aftale Helge Nielsen, Fyns Amt)
Oplag	40 eksemplarer til intern anvendelse i Hjemmeværnet samt offentlig tilgængelig via Internettet: www.skovognatur.dk
ISBN	87-7279-644-8 87-7279-645-6
Hæftet kan rekvireres hos	Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn Bogensvej 76, Etterup 5560 Årup Tlf.: 6443 2240 e-mail: hhd-nvf@hjf.dk

Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn

Drifts- og plejeplan 2005-2019

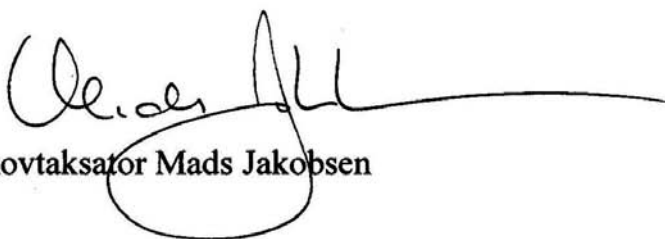
Nærværende drifts- og plejeplan for Aborg skydeterræn stadfæstes hermed som gældende for perioden 2005-2019. Drifts- og plejeplanen er dog kun gældende så længe Hjemmeværnet ejer eller lejer arealet.

Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn, den 15/8-2005

Major Peter Holst-Hansen

Skov- og Naturstyrelsen, den 8/6 2005

Skovtaksator Mads Jakobsen

INDLEDNING.....	1
1 GENERELT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANER.....	1
1.1 Formål og baggrund.....	1
2 BESKRIVELSE AF PLANPROCESSEN	2
2.1 Forudsætninger.....	2
2.2 Planens indhold	2
2.3 Planændringer	2
3 SÆRLIGT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANEN FOR ABORG SKYDETERRÆN.....	4
3.1 Baggrund	4
3.2 Aftalens virkning	4
STATUS.....	5
4 BESKRIVELSE AF ABORG SKYDETERRÆN	5
4.1 Landskab.....	5
4.2 Aborg Skydeterræn.....	5
4.3 Aborgs militære historie.....	6
4.4 Geologi.....	8
4.5 Korttegning	9
4.6 Registrering af arealtyper.....	11
4.7 Plejetilstand	13
4.8 Flora	14
4.9 Fauna.....	17
4.10 Sammenfatning af flora og fauna.....	18
4.11 Fortidsminder og kulturhistoriske spor	19
5 NUVÆRENDE ANVENDELSE AF ABORG SKYDETERRÆN	20
6 HJEMMEVÆRNETS NUVÆRENDE DRIFT OG PLEJE AF TERRÆNET.....	22
7 OFFENTLIGHEDENS ADGANG OG SIKKERHED PÅ SKYDETERRÆNET.....	24
8 LOVMÆSSIGE BRUGSBEGRÆNSNINGER ELLER BINDINGER	25
8.1 Generel lovpraksis for forsvarrets og hjemmевærnets arealer	25
8.2 Planloven	25
8.3 Status i Regionplan 2001-2013	26
8.4 Status i kommuneplanlægning	28
8.5 Naturbeskyttelsesloven.....	28
8.6 Offentlighedens adgang til forsvarrets arealer	30
8.7 Plejepligt af beskyttede naturtyper og fortidsminder	31
8.8 Museumsloven.....	31
8.9 Vandløbsloven.....	33
8.10 Vildtpleje.....	34
FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER	35
9 HJEMMEVÆRNETS FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER.....	35
9.1 Terrænets fremtidige benyttelse	35
10 SKOV- OG NATURSTYRELSENS FORSLAG TIL BESKYTTELSE OG FORBEDRING AF NATURVÆRDIER OG OFFENTLIGHEDENS ADGANG	36
10.1 Forslag til en overordnet målsætning for områdets fremtidige naturtilstand.....	36
10.2 Forbedringer til pleje af græsarealer	36
10.3 Landbrugsjord mod nord	37
10.4 Kyst, kystskrænt og skrænter.....	38
10.5 Pleje, genopretning og beskyttelse af vådområder	39
10.6 Fortidsminder.....	39
10.7 Offentlighedens adgang	40
10.8 Vildtpleje.....	40
11 KOMMENTARER OG ØNSKER FRA EKSTERNE BIDRAGYDERE	41
11.1 Fyns Amt	42
11.2 Bidrag fra Dansk Botanisk Forening, Fynskredsen.....	43
11.3 Bidrag fra Friluftsrådet	45
11.4 Bidrag fra Dansk Ornitologisk Forening.....	46

AFVEJNING	48
12 AFVEJNING AF BENYTTELSE OG BESKYTTELSE	48
12.1 Vurdering af ønsker og forslag fra Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn	48
12.2 Vurdering af ønsker og forslag fra Skov- og Naturstyrelsen	48
12.3 Afvejning af ønsker og forslag fra eksterne bidragydere	50
PLAN.....	53
13 RETNINGSLINIER FOR DEN FREMTIDIGE ANVENDELSE AF ABORG SKYDETERRÆN	53
13.1 Retningslinier for pleje af græsarealer	53
13.2 Retningslinier for pleje af vådområder	54
13.3 Retningslinier for offentlighedens adgang til Aborg Skydeterræn.	55
13.4 Retningslinier for brug af gødning og sprøjtemidler	57
13.5 Nødvendige tilladelser til planens tiltag	57
13.6 Planændringer	58
13.7 Handlingsplan.....	59
ØKONOMI.....	60
14 ØKONOMISKE KONSEKVENSBeregninger.....	60
14.1 Samlet oversigt over drifts- og plejeplanens økonomiske konsekvenser	62
BILAG.....	1
15 OVERSIGT OVER BILAG	1

INDLEDNING

1 Generelt om drifts- og plejeplaner

1.1 Formål og baggrund

Mange af de militære områder indeholder store naturværdier i form af et rigt dyre- og planteliv samt store, sammenhængende landskaber. De påvirkninger, det åbne landskab har været udsat for, er ofte gået helt uden om forsvarets øvelsesterræner. Nogle terræner har ligget i naturtilstand i flere generationer, enkelte har aldrig været rørt, og den naturlige flora og fauna har haft gode muligheder for at udvikle sig frit.

Som led i Forsvarsministeriets miljøstrategi har Hjemmeværnskommandoen vedtaget, at der for hovedparten af de skyde- og øvelsesterræner, der administreres af hjemmeværnet skal udarbejdes en drifts- og plejeplan.

Den 27. februar 2001 indgik Hjemmeværnskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen en samarbejdsaftale, der sikrer en langsigtet planlægning af drift og pleje for hjemmeværnets skyde- og øvelsesterræner.

Formålet med en drifts- og plejeplan er at sikre, at der på hjemmeværnets arealer opnås en tilfredsstillende balance mellem behovet for nødvendig uddannelse og træning af enheder under realistiske vilkår og hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser.

Da planlægningen ønskes brugt som et redskab til beskyttelse og forbedring af naturværdier på terrænerne er amt, kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet m.fl. medinddraget som såkaldte eksterne bidragsydere ved udarbejdelsen. Samtidig er det forventningen, at amt og kommune, som de relevante myndigheder gennem inddragelse i afvejningen mellem benyttelse og beskyttelse, vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i planen.

Drifts- og plejeplanlægningen vil tilvejebringe et ensartet grundlag for en flersidig forvaltning af de militære arealer. Samtidig vil planlægningen give medarbejdere i hjemmeværnet en naturmæssig viden, herunder en forståelse for behovet og mulighederne for varetagelse af flersidige hensyn ved drift og pleje af arealerne.

Støjproblematikken i relation til naboer ligger uden for drifts- og plejeplanlægningsarbejdet, idet denne reguleres i henhold til miljøbeskyttelsesloven. Bestemmelser om støjregulering for Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn er fastsat i "Bekendtgørelse om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner" (Bek. nr. 1057 af 14. december 1998), side 98.

2 Beskrivelse af planprocessen

2.1 Forudsætninger

I forbindelse med udarbejdelse af drifts- og plejeplanen er udgangspunktet, at terrænerne er udlagt som militære områder, og derfor fortsat skal kunne anvendes som sådan.

Drifts- og plejeplanen skal tydeliggøre terrænets naturmæssige og rekreative værdier og understikke retningslinier for terrænets brug, beskyttelse og pleje, under hensyntagen til disse værdier, samtidig med at der opnås en tilfredsstillende løsning af forsvarets behov for militær brug af terrænet.

Planen skal således rumme en afvejning mellem henholdsvis hjemmeværnets behov for militær brug af terrænet og samfundets interesse i en forsvarlig og langsigtet forvaltning af terrænets naturværdier.

Som følge af, at der er tale om et militært område vil rekreative interesser som offentlighedens adgang til hjemmeværnets arealer kun blive tilgodeset i det omfang, det ikke generer den militære brug og i øvrigt er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Herudover kan hensynet til naturmæssige værdier påvirke mulighederne for rekreativ benyttelse.

De i drifts- og plejeplanen opstillede retningslinier, skal være enkle for hjemmeværnet at administrere i praksis.

2.2 Planens indhold

Planen skal

- Kortlægge og afgrænse naturtyper, bevoksninger, veje, hjemmeværnets anlæg etc.
- Beskrive de naturmæssige værdier og identificere de mest bevaringsværdige af disse, samt påpege eventuelle behov/muligheder for forbedring af de naturmæssige værdier.
- Beskrive hjemmeværnets nuværende benyttelse og drift af terrænet samt klarlægge hjemmeværnets fremtidige behov for benyttelse af terrænet.
- Beskrive den rekreative benyttelse af terrænet.
- Foretage afvejningen imellem hjemmeværnets behov for benyttelse, ønskerne om beskyttelse, forbedring af naturværdier samt forbedring af de rekreative muligheder.
- Anvise hvorledes denne afvejning kan realiseres i praksis, herunder fastlægge retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.
- Beregne de økonomiske konsekvenser af planens bestemmelser for hjemmeværnet.

2.3 Planændringer

Drifts- og plejeplanen gælder for 15 år.

For til stadighed at holde planen med så langt et tidsrum tidssvarende og fleksibel, kan der løbende foretages ændringer i drifts- og plejeplanen, forudsat at aftaleparterne er enige.

Såfremt hjemmeværnet eller Skov- og Naturstyrelsen ønsker ændringer i drifts- og plejeplanen indsender det lokale Hærhjemmeværnsdistrikt begrundede forslag herom via Hjemmeværnskommandoen til Skov- og Naturstyrelsen eller omvendt. Hvis der ikke er væsentlige

indsigelser, indsættes planændringen i den pågældende plan med gyldighed som en del af denne.

Planændringerne kan således opfattes som en løbende fortsættelse af planlægningsfasens dialog mellem parterne.

Som udgangspunkt kræver enhver afvigelse fra planens retningslinier, som de fremgår af planafsnittet, planændring. Der gælder dog en bagatelgrænse for kravet om planændringer. I tvivlstilfælde om bagatelgrænsen bør parterne drøfte dette spørgsmål indbyrdes.

Planændringer kan også være en nødvendighed som følge af afgørelser fra relevante myndigheder.

Udover planændring kan dispositioner der ligger udenfor planens rammer kræve tilladelse fra relevante myndigheder.

3 Særligt om drifts- og plejeplanen for Aborg Skydeterræn

3.1 Baggrund

Som nævnt i indledningen har Hjemmeværnskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen indgået en aftale om planlægning af drift og pleje for en række af forsvarets terræner.

En særskilt aftale om en drifts- og plejeplan for Aborg Skydeterræn blev endeligt indgået mellem Hjemmeværnskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen den 8. juni 2004.

Drifts- og plejeplanlægningen forestås af Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn og Hjemmeværnskommandoen i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen.

I foråret 2004 blev en markgennemgang af arealet foretaget med henblik på udarbejdelsen af digitale kort over terrænet og i sommeren 2004 foretog Skov- og Naturstyrelsen den biologiske registrering af området.

I forbindelse med udarbejdelsen af planen har Fyns Amt, Assens Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Jægerforbund, Friluftsrådet mfl. haft lejlighed til at se terrænet ved en fremvisning den 1. april 2004 og til at fremsende bidrag og ønsker til planen. Endelig har bidragyderne haft lejlighed til at kommentere planforslaget inden færdiggørelsen.

3.2 Aftalens virkning

Drifts- og plejeplanen er bindende for de to aftaleparter, i dette tilfælde Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn og Skov- og Naturstyrelsen. Ved underskrift af planen forpligter aftaleparterne sig således til at efterleve og respektere planens fastsatte bestemmelser. Planen kan dog løbende ændres, såfremt der er behov for og enighed herom, jvf. afsnit 2.3.

Drifts- og plejeplanen er dog kun gældende så længe Hjemmeværnet ejer eller lejer arealet.

STATUS

4 Beskrivelse af Aborg Skydeterræn

4.1 Landskab

Ved kysten mellem Assenes og Tvingsbjerg Fyr nærmere bestemt 3,5 km. nord for Assens ligger Aborg Skydeterræn. Terrænet ligger umiddelbart nordvest for Aborg By og udgør 7,2 ha. (bilag 1). Området ligger i et landbrugsområde, hvor der ses åbne marker, som opdeles af gårdparceller, små veje og spredt vej- og læbeplantning. Desuden er terrænet en del af Tvingsbjerg-bakkerne (op til 17 meters højde), der gennemskæres af to øst – vest gående dalstrøg, begge med moser i bunden. Terrænet er en del af det nordligste dalstrøg og er aflangt i retning øst vest, hvor vestenden er strandbred, der grænser direkte ud til Lillebælt.

Området henligger i hovedtræk som strandsump, strand, dyrket mark, overdrev, græs og dertil skydeanlæg.

Den sydlige og lavest liggende del af arealet udgør strandsump. Midterpartiet af Skydeterrænet udgør skydeanlæg og et større græsareal, der ender med en stejl skrænt ned til Lillebælt. Den nordligste og højest beliggende del udgør dyrket mark afgrænset af jorddige og levende heg mod nord.

© Kort & Matrikelstyrelsen

Udsnit af Ortofoto i henhold til aftale DDO©, Cowi

4.2 Aborg Skydeterræn

Området bliver benyttet bredt af distriktets kompagnier, diverse jæger- og skytteforeninger, politi m.v. fra hele Fyn samt enheder fra det øvrige forsvar.

Arealet blev overdraget fra Hjemmeværnet til Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn i 2001, hvor anlægget forinden havde gennemgået en større modernisering op gennem halvfemserne og fremtræder nu i pæn stand.

Hele området har en naturmæssig høj værdi og er i regionplanen fra Fyns Amt udpeget til at være en del af et større sammenhængende areal med overdrev, strandeng og mose, som samlet set er målsat til at være et område af national eller regional betydning.

Aborg Skydeterræn set fra vest

Aborg Skydeterræn har en god og åben publikumspolitik. Der er bl.a. åbent for heste på anvist sti og gående uden for skydningerne. Selve skydeterrænet bærer præg af at være velplejet.

Hærhjemmeværnet afholder i samarbejde med den lokale jagtforening årligt et mindre antal jagter på området.

4.3 Aborgs militære historie

Aborg skydebane blev bygget i 1942 til de danske hærenheder, der blev flyttet til Assens fra Jylland. Den 29. august 1943 blev den overtaget af tyske tropper, der brugte den indtil krigens afslutning.

Umiddelbart efter befrielsen blev brugen overdraget til Odense Amts 64. Skyttekreds, Gamtofte. I 1948 blev banen formelt overdraget fra Krigsministeriet til Gamtofte Skytteforening

samt Assens og Omegns Hjemmeværnsforening. I 1955 dør skytteforeningen ud, og Hjemmeværnet fortsætter alene med brugen af banen.

I 1959 overdrages banen formelt til Hjemmeværnet og renoveres samtidig. Banen var fra begyndelsen opbygget med to betonstøbte dækninger og afdækket med planker. Skivearrangementet bestod af to vandretgående træskiver på hver af dækningerne.

I 1969 påbegyndtes udbygning til ti skivehejs og opførelse af kuglefang. Dette arbejde afsluttedes i august 1971. Anlægget bestod herefter af standpladser på 50, 100, 200 og 300 meter. På 200 meter standpladsen blev opført et skydehus med overdækkede standpladser. 300 meter standpladsen anlagdes forskudt, således at der kunne opnås frit skud forbi skydehuset.

I 1982 blev banen tildelt ti BT 18 SAAB faldmål i permanent udlån og samtidig blev der etableret kabelstyring til disse. I 1989 købte Forsvaret skydebanearealet og der blev opført støjvolde ved standpladserne, undtagen ved 50 meter. Skydehuset på 200 meter standpladsen, blev flyttet op på parkeringspladsen. Den hidtidige 300 meter standplads blev flyttet ned i flugt med de øvrige standpladser. Samtidig blev en 400 meter standplads etableret og skydehuset blev forsynet med kloak, el og vand. Flytningen af skydehuset og den senere indretning af faciliteterne skete ved udelukkende frivillig arbejdskraft.

I første halvdel af halvfemserne blev der bag markørdækningen etableret et eldrevet bevægeligt mål. Faldmålsdækningen forsynedes med aflåselige kasser, således at disse kunne opbevares der konstant. En eldrevet bane til skydning mod minikampvogne blev også etableret i denne forbindelse.

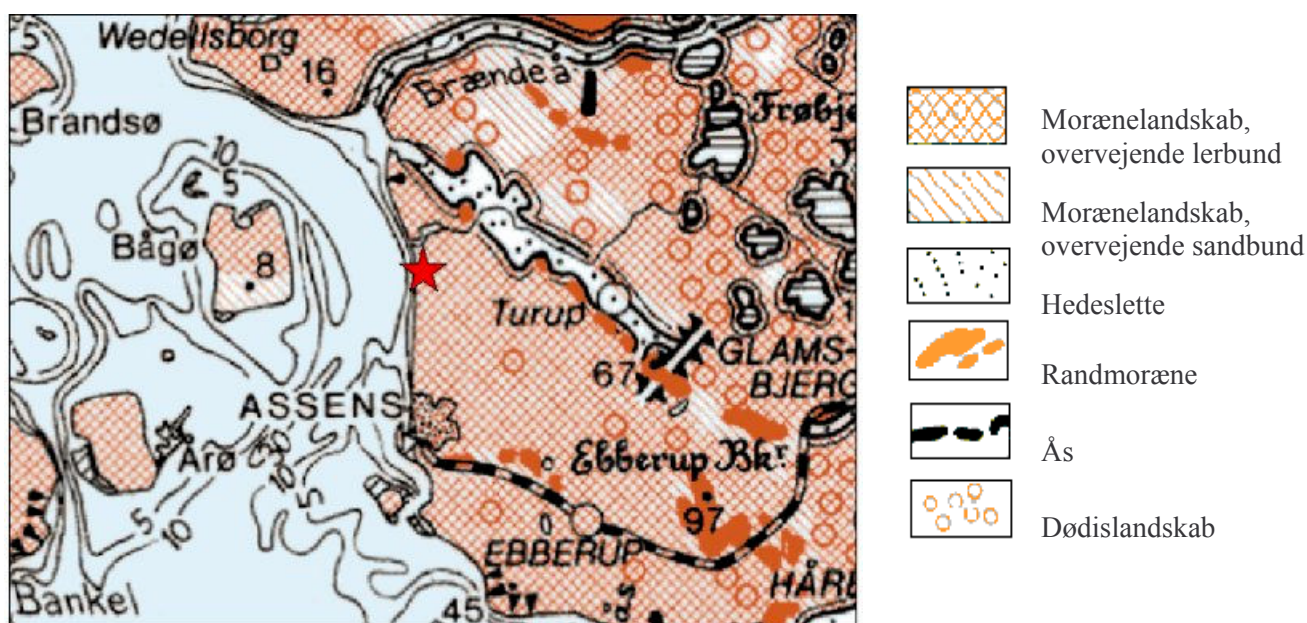
Nu står tiden som bekendt ikke stille. Nye sikkerheds- og miljøbestemmelser nødvendiggjorde en total ombygning af banen. Mange små lokale skydebaner blev nedlagt og Hjemmeværnsdistrikt 41, Nordvestfyn valgte, at netop Aborg Skydebane skulle være en af de skydebaner, som distriktet ville bibeholde. Ønsket var at indrette skydebanen som et Skydeterræn, hvor der kan skydes på 200 meter (traditionel langdistancebane), fra 400 meter på forskellige afstande (feltskydebane) og endelig en miniatuermålsbane til skydning med panserværnsvåben.

I samarbejde med berørte myndigheder ombyggedes banen. Støjgener fra en skydebane vil altid kunne forekomme og for at minimere dette og udvise størst mulig hensyn over for naboer, anlagdes høje støjvolde ved standpladserne på 100 og 200 meter. Voldene opførtes med størst mulig tilpasning til det omkringliggende terræn. På 200 meter opførtes ligeledes en vold bagved standpladsen. Miniaturemålsbanen anlagdes delvis nedgravet i en bakke for sig selv og med eldrevet bevægeligt mål. Herved kan der skydes uafhængig af skydning på 200 meter.

I 2001 blev det ombyggede anlæg overdraget til Hjemmeværnet (nu Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn). Distriktets kompagnier samt diverse jæger- og skytteforeninger er flittige brugere, men også enheder fra øvrige forsvar gør brug af Aborg Skydeterræn.

4.4 Geologi

Den sidste istid (Weichsel) for 115.000-10.000 år siden var en altafgørende periode for dannelsen af det fynske landskab. Weichsel istiden begyndte med et temperaturfald, således at sommertemperaturen i Danmark blev for lav for træernes overlevelse, dvs. noget under 10 C. Skiftende klima og temperatursvingninger betød, at isen i perioder rykkede frem mod syd og vest, mens den i andre perioder smeltede tilbage mod nord og øst. I Danmark er der kendskab til sådanne fire adskilte isfremstød under Weichsel, hvoraf isens udbredelse var størst under det tredje fremstød, *Nordøstisen* (Hovedfremstødet) for knap 22.000 år siden. Isranden stod da i Midtjylland ved den såkaldte *Hovedstilsstandslinie* – Danmarks vigtigste landskabsgrænse, der er markant i landskabet mange steder i dag.

*Landskabskort over området omkring Aborg Skydeterræn (Efter Per Smed 1981).
Rød stjerne markerer Aborg skydeterræn*

På Fyn er der kun spor fra de ældre istider, som optræder ved lokale seværdigheder i et landskab, der præges af processer fra den sidste istid. Fyn er derfor, ligesom de fleste danske egne, et ungt landskab.

Det viser sig ved, at de oprindelige former står friske med skarpe grænser og stejle skrænter, og med variationer over små afstande. Gamle landskaber er i modsætning hertil nederoderede eller udfladede af erosive naturkræfter.

Istidens sidste fase, den såkaldte senglaciale tid, prægedes af en afgørende mildning af klimaet. Den nordeuropæiske indlandsis trak sig etapevis bort fra Danmark og ca. 10.000 år før kr.f. stod den lidt nord for Skåne.

I Assens-området fremgår isfrontens tilbagerykning af en række isrands bakker. Israndslinierne følges ofte langs ydersiden af smeltevandsaflejringer i form af sandbakker, kames, eller små hedesletter. Senglaciale tidens vandløb, som ofte kun havde kort funktionstid, har mange steder præget landskabet med korte, men meget markerede erosionsdale. Aborg Skydeterræn

er netop en del af en erosionsdal (nordsiden), der har et større vådområde i bunden af erosionsdalen.

Jordarter

Store dele af jordbunden omkring Aborg Skydeterræn består overvejende af smeltevandssand og –grus. Aflejringerne er oprindeligt blevet afsat i velsorterede, vandrette lag efterhånden som smeltevandets strømhastighed aftog. Arealerne er imidlertid efterfølgende blevet overskredet af et isfremstød, der har blandet materialet, så den oprindelige vandrette lagdeling er molestreret som foldninger og forskydninger.

Smeltevandsmaterialet består af grovkornet sand og grus, der kun indeholder meget lidt næring, og sammenholdt med en ringe vandholdende evne, er dyrkningsgrundlaget generelt dårligt. Aborg Skydeterræn er dog præget af en blanding af smeltevands grus og moræneler, som betyder, at dyrknings grundlaget vil variere på arealet.

På kortet nedfor ses det, at Aborg skydeterræn hovedsagelig indeholder DG (smeltevands grus) og ML (moræneler) og en mindredel FT (ferskvandstørv). Grænser på kortet skal ses som en rettesnor og kan være forskudt i mindre grad.

Jordartskort fra GEUS over området omkring Aborg Skydeterræn

4.5 Korttegning

På grundlag af luftfotos, markgennemgang, matrikelkort og tidligere kort er der udarbejdet digitale kort, som omfatter et grundkort og et drifts- og plejekort. De to kort er indsat bagest i denne plan som bilag 1 og 2.

Grundkort (bilag 1)

Grundkortet viser status for arealanvendelsen på plantidspunktet (2005). I princippet medtages alt af betydning for drifts- og plejeplanlægningen. Kortet anvendes som grundlag for

drifts- og plejekortet, samt for eventuelle andre temakort, som kan udarbejdes i tilknytning til planen.

Under grundkortets titel er terrænets samlede areal i hektar angivet. Grundkortet er desuden forsynet med en signaturforklaring samt en angivelse af målestoksforholdet.

Kortet opdeles i "*litra*", der svarer til behandlingsenheder, dvs. arealer, der er ensartede med hensyn til f.eks. terræn, anvendelse, vækstforhold, træarter eller alder. Eksempler på litra er den enkelte mose eller eng i et større slettelandskab eller den enkelte skovbevoksning i et skovområde. Litra angives med et bogstav.

Til samtlige litra knyttes endvidere en to- eller trebogstavskode, en såkaldt "*anvendelseskode*", der angiver arealtypen (f.eks. ORE for overdrev, MOS for mose, SLE for græsslette, KLG for kaserne, lejr og garageområde). For de skovbevoksede arealer gælder det som hovedregel, at anvendelseskoden svarer til bevoksningens hovedtræart, mens den for de åbne arealer beskriver naturtypen i overensstemmelse med de beskyttede naturtyper i Naturbeskyttelsesloven (jvf. i øvrigt afsnit 8 – Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger).

Der kan ofte forekomme små arealer med en anvendelse, der adskiller sig fra den øvrige del af den pågældende litra, f.eks. et mindre krat på et overdrevsareal. Disse små arealer ønskes markeret på kortet, men ikke udskilt som selvstændige litra med anvendelseskode, da de ikke vurderes at have betydning i drifts- og plejelægningsammenhænge. Disse mindre arealer indtegnes med prikket linie på kortene (ulitreret bevoksningsgrænse).

Drifts- og plejekort (bilag 2)

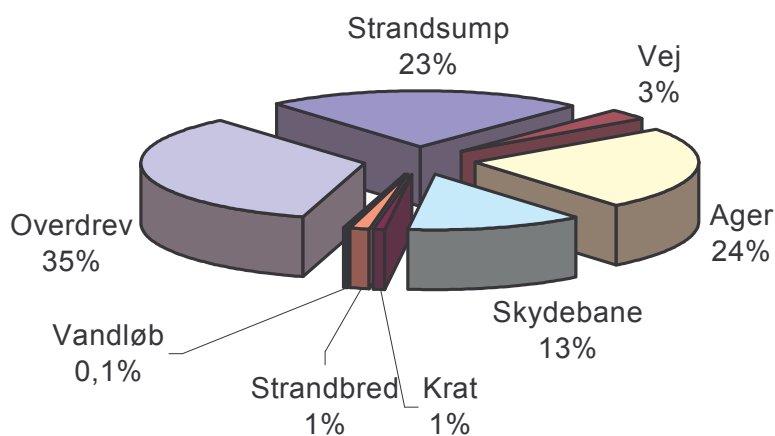
Drifts- og plejekortet er fremstillet på baggrund af ovennævnte grundkort og er en grafisk illustration af de fremtidige forskrifter og retningslinier vedrørende drift og pleje af terrænet beskrevet i drifts- og plejeplanen. Med farver og særlige signaturer er fremhævet de områder, hvor der skal ske ændringer i anvendelsen, eller gennemføres særlige plejeforanstaltninger af hensyn til flora og fauna. Endvidere vises planlagte anlæg og beplantninger.

4.6 Registrering af arealtyper

Nedenstående tabel 1 og figur 5 viser en sammenstilling af arealfordelingen i henholdsvis hektar (ha) og procent. Det samlede areal er opgjort til 7,28 ha, hvoraf 4,19 ha er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens §3 (jvf. i øvrigt kapitel 8.3).

Anvendelseskode på kort	Arealtyper	Areal i ha
Græsarealer		
ORE*	Botanisk overdrev	2,51
Vådområder		
STS*	Strandsump	1,67
VLB*	Vandløb	0,01
Strand		
STB	Strandbred	0,10
Skov og krat		
KRT	Krat	0,07
Dyrkede arealer		
AGE	Ager	1,77
Veje og bæltepor		
VEJ	Vej	0,23
Militære anlæg		
SKB	Skydebane	0,92
Anden anvendelse		
Total		7,28
* Arealerne er omfattet og beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3.		

Arealfordeling og –sammensætning

Arealanvendelsen på Aborg Skydeterræn.

I det følgende er der redegjort for definition og afgrænsning af de enkelte arealtyper, som de er angivet på grundkortet. Der er ligeledes en kort beskrivelse af specielle forhold, der knytter sig til arealtyperne.

Græsklædte arealer

Overdrev (ORE)

Overdrev udgør 2,50 ha, svarende til 34,5 % af øvelsespladsen. Som naturtype i Danmark har overdrev eksisteret siden agerbruget blev indført for ca. 6000 år siden.

Ordet overdrev (oredrev) betegner egentlig stenet jord, der ligger udyrket hen, og som kun benyttes til græsning. Overdrevene er typisk opstået på utilgængelige, marginale agerjorde, der ikke var opdyrkningsegnede og fungerede almindeligvis som fællesgræsning for landsbyens kreaturer. Efterhånden som gårdene flyttede ud fra landsbyerne og landbruget blev mere effektivt, blev mange af de gamle overdrev inddraget i driften. Den andel, som overdrevene udgør i det danske landskab i dag, er således ganske ringe- blot 0,3%. Overdrevene er generelt truede af tilgroning, og vil, hvis de ikke plejes, udvikle sig til højt voksende, ensartet græsdomineret vegetation og senere til sluttet skov.

Overdrev er karakteriseret som tørbundsarealer med en lysåben, naturlig græs- og urteflora, som ikke har været gødsket, sprøjtet eller jordbearbejdet gennem en længere årrække. Hvis dette alligevel sker eller er sket, bærer vegetationen præg deraf ved at være mindre varieret, men den vil gradvist atter vende tilbage til sin oprindelige tilstand, hvis indgrebet ophører. En række bestemte plantearter er indikatorer for naturtypen overdrev.

Overdrevene har typisk et meget artsrigt og botanisk interessant vegetationsdække og insektliv, eksempelvis *Alm. Hvene*, *Gul Snerre*, *Fåre-Svingel* og *Smalbladet Høgeurt*. Overdrevsfloraen på Aborg Skydeterræn er nærmere beskrevet i kap. 4.7.

Overdrev på 2.500 m² og derover er omfattet af bestemmelserne om beskyttelse og pleje i naturbeskyttelseslovens §3. I Naturbeskyttelsesloven fra 2004 er det overdrevenes biologiske indhold, som er afgørende for definitionen.

Vådområder

Strandsump (STS)

På Aborg Skydeterræn udgør strandsumpen 1,67 ha, svarende til 22,9 % . Strandsumpe defineres som områder, der ligger ved kysten, hvis vegetation er domineret af store sumpplanter som *Tagrør*, *Strand-Kogleaks* og *Blågrøn Kogleaks*. Strandsump fremkommer ofte på de mest fugtige og eventuelt permanent vanddækkede dele af beskyttede kyststrækninger.

Strandsumpen er tæt bevokset med tagrør i den vestlige del. Tagrør kan af og til nå en højde af 4 meter. At tagrørene dækker størstedelen af strandsumpen, skyldes artens store konkurrenceevne i det sumpede og ofte iltfattige miljø, samt at arealet ikke har været tilstrækkelig i brug (plejet) i form af slåning eller græsning. Naturtypen udvikles netop ved beskyttede kyster, typisk fjorde og vige.

Strandsumpe på 2.500 m² og derover er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

Vandløb (VLB)

Vandløb udgør 0,01 ha. Vandløb er naturlige såvel som kunstige grøfter med en bundkote på over 1,5 meter. Der må ikke foretages ændringer i vandløb eller dele af vandløb, der af miljøministeren efter indstilling fra amtsrådet er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke sædvanlig vedligeholdelsesarbejde i vandløb.

Vandløbet på Aborg Skydeterræn ved strandsumppens sydkant er udpeget af amtet og dermed omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

Strandbred***Strandbred (STB)***

ved Aborg Skydeterræn er strandbredden et smalt langt stykke på ca. 5 X 200 meter og udgør 0,1 ha (1 %) af terrænet. Det smalleste stykke af strandbredden skyldes primært den høje kystskrænt, som er bunden af Tvingsbjerg bakker.

Landbrugsjord***Ager (AGE)***

Agerjord udgør 1,77 ha, 24 %. På Aborg Skydeterræn benyttes den bortforpagtede agerjord primært til korndyrkning.

Skov og krat***Krat (KRT)***

Krat udgør i alt 0,07 ha, ca. 1 % af øvelsespladsens samlede areal. Krat defineres som træ- og buskbevoksninger, der ikke danner højstammede bevoksninger. Arealerne vil typisk være selvsåede og af naturlig oprindelse.

Vej***Vej (VEJ)***

Vej udgør i alt 0,23 ha, ca. 3 % defineres som bilfaste og befæstede veje, der som minimum kan bære almindelige køretøjer året rundt. Spor (jf. signatur på grundkortet) er i modsætning til vej ikke befæstet, og kan sædvanligvis ikke bære køretøjer i vinterhalvåret. Spor er ikke arealbærende og fremgår derfor ikke af bevoksningslisten.

Militære anlæg***Skydebane***

Skydebanen (SKB) er på 0,92 ha, svarende til 13 % af skydeterrænet.

4.7 Plejetilstand

Aborg Skydeterræns værdi som øvelsesterræn er afhængig af områdets naturmæssige bæreevne og der er derfor, foruden hensynet til de særlige naturværdier, en militær interesse i at sikre en god plejetilstand. Nedenfor gennemgås plejetilstanden for de i øvelses- eller naturmæssige sammenhænge vigtigste arealer.

Græsklædte arealer

Den centrale del af skydeterrænet, overdrevet, er generelt i en god, naturmæssig plejestand. Der bliver slået med maskiner jævnligt på de fleste tilgængelige steder til høstet og der er et minimalt slid på arealet. Arealet er præget af tørbund og skrænter med græs- og urtevegetation.

Kystskrænten bærer præg af ringe pleje, da et større område med havtorn og anden vegetation har indfundet sig til skade for blomsterfloraen.

Øvrige skrænter på Aborg Skydeterræn har ingen pleje.

Området rummer desuden en bronzealdergravhøj, er temmelig tilgroet og derfor mangler pleje.

Vådområderne

Strandsumpen fremstår i dag som en tagrørsump, ”afvandet” af et øst-vestgående vandløb. I de senere år er dette vandløb kun med mellemrum blevet holdt ved lige ved udløbet til Lillebælt, hvilket har betydet en øget vandstand gennem årene, og at en højstaudevegetation har infundet sig. Arealet har før været afgræsset af kvæg, hvilket har holdt højstaudevegetation væk. Årene, den øgede vandstand og den mgl. afgræsning har givet ringe vilkår for rigkær og den langt mere artsrige flora. Der udføres i mindre omfang rørhøst på arealet. Sammenfattende er vådområdet derfor i en dårlig naturmæssig plejetilstand.

4.8 Flora

Aborg skydeterræn har på trods af sin begrænsede udstrækning en rig flora, med flere forskellige naturtyper og med tilhørende plantesamfund. Her er både strand- og strandoverdrev, tør kystskrænt, strandsump og overdrev.

Området har tidligere været en meget vigtig botanisk lokalitet, med forekomst af flere sjældne og endog meget sjældne planter. Floraen på kysten mellem Assens og Tvingsbjerg Fyr er omtalt i Palle Gravesens "*Oversigt over botaniske lokaliteter. Nr. 2. Den fynske øgruppe*", udgivet af Fredningsstyrelsen i 1983. Oplysningerne i lokalitetsbeskrivelsen omhandler bakkerne omkring Tvingsbjerg. Tvingsbjerg ligger umiddelbart nord for skydeterrænet, og bakkerne, der omtales, er beliggende på og umiddelbart syd for Aborg Skydeterræn. På disse bakker er tidligere fundet *Hedelyng*, en *Timian*-art, *Sandskæg*, *Spidskapslet Star*, *Knoldet Mjødurt*, *Plettet Kongepen*, *Tjærenellike*, og så sjældne arter som *Opret Kobjælde* og *Ugrenet Edderkoppeurt*. Sidstnævnte er en af Danmarks mest sjældne planter. Det vides, at i hvert fald en stor del af området nu er opdyrket, og det er uvist, om der stadig forekommer partier af botanisk interesse.

I forbindelse med udarbejdelse af nærværende Drifts- og Plejeplan har Fyns Amts Natur- og Vandmiljøafdeling i april 2004 fremsendt oplysninger om områdets nuværende botaniske værdi.

Amtet vurderer at overdrevet indenfor skydeterrænet kan værdisættes til at være af ”stor botanisk betydning” (klasse 3 på en skal på 4 trin). Strandengen er som følge af tilgroning isoleret set værdisat til at være af ”betydning” (laveste klasse ud af 4).

Endelig har Skov- og Naturstyrelsen, i forbindelse med udarbejdelsen af nærværende drifts- og plejeplan, foretaget en biologisk feltregistrering af hele Aborg Skydeterræn i medio juni 2004, hvori indgik en botanisk gennemgang.

Nedenstående beskrivelse af den nuværende flora er baseret på Skov- og Naturstyrelsens registrering, sammen med de øvrige beskrivelser i det omfang de indeholder supplerende, botaniske oplysninger.

I det følgende beskrives floraen mere indgående, baseret på naturtyper, og med gennemgang af de enkelte delområders flora.

Flora på strand, strandoverdrev og kystskrænt

Stranden ved Aborg Skydeterræn er på den sydligste tredjedel af strækningen en ca. 8 meter bred sand- og stenstrand, med spredt tangopskyl. På sandet vokser Strandbede, Strandkål, Marehalm, Strand-Gåsefod, Sodaurt, Strandarve, Strandmalurt, Sandskæg og Følfod. I 2003 fandt Skov- og Naturstyrelsen desuden et enkelte eksemplar af den ret sjældne plante Strand-Mandstro, men den blev desværre ikke genfundet i juni 2004.

Længst mod syd på stranden strømmer åløbet ud fra den bagvedliggende strandsump, som er en gammel kystlagune.

Hulkravet Kodriver på top af kystskrænt

På strandvolden mellem stranden og dette bagvedliggende vådområde ses et lille strandoverdrev på sandbund. Her vokser *Marehalm*, *Gul Snerre*, *Agersnerle*, *Blåhat*, *Bitter Bakkestjerne*, *Vild Gulerod*, *Lancet-Vejbred*, *Gul Kløver*, *Hvid Okseøj*, *Gåse-Potentil*, *Håret Høgeurt*,

Strand-Vejbred, Stor Knopurt, Bidende Stenurt, Tofrøet Vikke, Strandarve, Skt. Hansurt, Lav Ranunkel, Draphavre, Rynket Rose, Rejnfan og Blæresmelde.

På de nordlige to tredjedele af strandstrækningen er der en stejl kystskrænt ud til havet, og nedenfor denne er der kystsikring med sten, samt meget tangopskyl. Her vokser *Vild Gulerod, Gåse-Potentil* og *Strand-Kvik*.

På selve kystskrænten er der dels krat af *Havtorn*, dels lysåbne partier med lav blomstervegetation. Her vokser sjældne og halvsjældne overdrevsplanter som *Bakketidsel, Tjærenellike* og *Smalbladet Timian*, samt *Alm. Kællingetand, Mark-Krageklo, Rundbælg, Hvid Okseøje, Gul Kløver, Stor Knopurt, Håret Høgeurt* og *Bidende Stenurt*.

Strandsumpens flora

Den gamle kystlagune fremstår i dag som en tagrørsump, afvandet af en øst-vestgående afvandingskanal i midten. Den nordlige halvdel, dvs. arealet nord for åen, hører under Aborg Skydeterræn. Strandsumpen er saltvandspåvirket i de ydre dele, idet der ved højvande kan trænge havvand ind gennem udløbet.

Strandsumpen har mod øst uden for skydeterrænet sammenhæng med et tilgroet rigkær, som også berører det østlige hjørne af skydeterrænet lidt. Rigkærvældet, som er beliggende uden for tagrørsgården, er tæt tilgroet af en højstaudevegetation domineret af *Eng-Rørhvene*, samt indslag af *Stor Nælde, Draphavre, Vild Kørvel, Alm. Bjørneklo, Agersnerle, Fløjlsgræs, Lådden Dueurt, Eng-Rapgræs, Bidende Ranunkel* og *Knopsiv*. Hele rigkæret er en vandfyldt sump, som nærmest bærer præg af hængesæk. Enkelte åbne partier rummer flora af *Eng-Kabbeleje, Kær-Dueurt, Kærtidsel, Engkarse, Butbladet Skræppe, Kruset Skræppe, Eng-Rævehale, Liden Andemad* og *Dynd-Padderok*.

Langs åen står store piletræer af *Båndpil*, og i selve åen gror *Bredbladet Dunhammer* og *Bittersød Natskygge*.

Umiddelbart nedstrøms rigkæret starter *Tagrørs*-området, som dækker det meste af strandsumpen, og er helt sammenhængende og tæt. I partier gror dog også lokalt *Strand-Kogleaks*.

Rørsumpen på forswarets del har været forsøgt afhøstet af en rørhøster i vinteren 2003/2004, men dette måtte opgives p.g.a. maskinproblemer.

Flora på overdrevet

Den centrale del af skydeterrænet, fra endevolden ved stranden i vest til mødehuset i øst, rummer de forskellige skydeanlæg. Dette areal er mellem skydeanlæggene præget af tørbund og skrænter med græs- og urtevegetation. Alle strækninger som er tilgængelige med maskiner bliver plejet i form af et eller flere årlige høslet, og der tilføres ikke gødning eller sprøjtemidler. Derfor bærer hele denne del af skydeterrænet præg af naturtypen overdrev, med en rig og varieret blomsterflora. Området rummer desuden en bronzealdergravhøj, som dog er temmelig tilgroet.

Af særlig botanisk interesse på overdrevet er forekomsten af den halvsjældne plante *Tjærenellike*. Desuden ses typiske tørbundsplanter som *Alm. Kællingetand, Bidende Stenurt, Blæresmelde, Mark-Krageklo, Blåhat, Harekløver, Prikbladet Perikon, Hvid Okseøje, Alm. Syre,*

Rødknæ, Lancet-Vejbred, Alm. Røllike, Draphavre, Smalbladet Vikke, Liden Storkenæb, Alm. Borst, Tofrøet Vikke, Sølv-Potentil, Rundbælg og Stor Knopurt. Endvidere blev registreret mere almindelige arter som *Sød Astragel, Alsikkekløver, Rød Kløver, Gærdevalmue, Køllevaalmue, Kruset Skræppe, Vild Kørvel, Mark-Forglemmigej, Fandens Mælkebøtte, Rød Svingel, Fløjlsgræs, Gul Kløver, Agertidsel, Alm. Kvik, Hvid Kløver, Ager-Svinemælk, Gråbynke, Korbær, Stor Nælde, Agersnerle, Hvid Snerre, Kruset Tidsel og Rejnfan.*

Gravhøjen er som nævnt temmelig tilgroet, overvejende af *Slåenkrat*, samt *Alm. Hunderose, Alm. Hyld, Alm. Hvidtjørn, Vild Kørvel, Stor Nælde og Burresnerre.*

Krat og levende hegn

Længst mod øst i terrænet, ved huset, ses et tæt, levende hegn af gamle *Hvidtjørn, Alm. Hyld, Navr* og et tæt krat af *Slåen*.

Mod syd langs vådområdet ses også spredte buske, overvejende gamle *Hvidtjørn*. Aborg Skydeterræn afgrænses også mod nord af et levende hegn.

Ager

Den nordligste tredjedel af terrænet er dyrket agerjord, som ikke rummer vild flora.

4.9 Fauna

Pattedyr

På terrænet ses der *Råvildt*, og ved den gamle pistolbane sås i juni 2004 en beboet *Rævegrav*. Herudover har Skov- og Naturstyrelsen ikke oplysninger om pattedyr.

Fugle

Aborg Skydeterræn har en rig fuglefauna på trods af terrænets begrænsede størrelse. I tagrørsumpen sås således i juni 2004 den sjældne *Skægmejse* - en fugl som er knyttet til tætte tagrørskove som levested. Her sås også den fåtallige rovfugl *Rørhøg* søge føde lavt over terrænet. Rørhøgen benytter bl.a. skydeterrænet som jagtmark, men yngler ikke her. Formentlig er ynglestedet i den tilsvarende kystlagune ved Aborg Strand, ca. 1 km syd for terrænet. I vådområdet blev endvidere registreret *Kærsanger* (4 par), *Rørsanger* (2 par), *Rørspurv* (10 par), *Blishøne* (1 par) og *Havesanger* (1 par i træer ved åen).

På det tørre overdrevsparti og i levende hegn og krat sås den fåtallige *Rødrygget Tornskade* (1 par), - en art som er gået meget tilbage på landsplan, og specielt på Fyn. Desuden *Sanglærke* (2 par), *Fasan* (3 kokke), *Sangdrossel* (2 par), *Bogfinke* (1 par), *Musvit* (1 par), *Ringdue* (1 par), *Tornsanger* (3 par), *Solsort* (2 par), *Gulspurv* (4 par), *Tornirisk* (1 par v. gravhøjen), *Jernspurv* (1 par) samt *Grønirisk* (1 par). På græsarealerne ses flokke af udflojne store søge efter orme og stankelbenslarver.

Ved stranden ses bl.a. *Hvid Vipstjert* (1 par), og her kan der også ses trækkende og rastende kystfugle som vadefugle, ænder, svaner mv.

Krybdyr og Padder

Under Skov- og Naturstyrelsens biologiske registrering i juni 2004 sås et meget stort antal (tusinder) nyforvandlede *Butsnudet Frø* hoppe på stien nær strandsumpen syd for skydebanen.

Dagsommerfugle

I medio juni 2004 registrerede Skov- og Naturstyrelsen kun en enkelt dagsommerfugleart på terrænet, nemlig den almindelige *Græsrandøje*. Imidlertid findes her givetvis flere arter, så området bør undersøges nærmere. I henhold til et lands-dækkende projekt fra begyndelsen af 1990'erne, kaldet Atlasprojektet Danmarks Dagsommerfugle, hvor udbredelsen af alle danske dagsommerfuglearter blev kortlagt, skulle der bl.a. være mulighed for at træffe følgende mere interessante arter på Aborg Skydeterræn: *Spættet Bredpande*, *Iris*, *Dværg-blåfugl*, *Skovblåfugl* og *Rødplettet Blåfugl*.

4.10 Sammenfatning af flora og fauna

Aborg Skydeterræn er naturmæssigt og landskabeligt set et spændende, lille terræn ved vestkysten af Fyn. Det har en naturskøn beliggenhed ud til Lillebælt. Terrænet har på trods af sin begrænsede udstrækning en rig flora, med flere forskellige naturtyper og med tilhørende plantesamfund. Her findes både strand- og strandoverdrev, tør kystskrænt, strandsump og overdrev. Det meste af terrænet henligger i naturtilstand uden sprøjtning eller dyrkning.

Området har tidligere været en meget vigtig botanisk lokalitet, med forekomst af flere sjældne og endog meget sjældne planter. Bl.a. fandtes her tidligere *Ugrenet Edderkoppeurt*, som er en af Danmarks sjældneste planter, men den er væk nu.

I dag er området dog stadig en god botanisk lokalitet, med forekomst af sjældne eller halv-sjældne arter på kystskrænten og overdrevet som *Tjærenellike*, *Smalbladet Timian*, *Bakketidsel* samt muligvis stadig *Strand-Mandstro* på sandstranden.

På terrænet forekommer også de sjældne eller fåtallige fuglearter *Skægmejse*, *Rørhøg* og *Rødrygget Tornskade*.

Af særlig naturmæssig interesse på terrænet er den tørre, lysåbne kystskrænt, overdrevspartier inde på skydeterrænet, strandvolden samt det store vådområde. Sidstnævnte vil dog have megen gavn af naturpleje i form af slåning eller græsning, samt eventuel vandstandshævning.

4.11 Fortidsminder og kulturhistoriske spor

På Aborg Skydeterræns arealer findes et *fredet fortidsminde- en gravhøj*, som er beskyttet efter Museumsloven (se kapitel 8.8), dog findes beskyttelses linier for fredede fortidsminder stadig i Naturbeskyttelsesloven (se kapitel 8.5). Gravhøjen har fredningsnummer 3712:4.

*Gravhøj på Aborg skydeterræn. Højen er ca. 1,5 x 14 m.
Højen er noget forgravet og ujævn i overfladen. Enkelte sten ses hist og her i højsiden.*

Der findes oplysninger om 1 *arkæologisk anlæg og lokalitet*, hvor museumslovens § 27 er aktuel (jvf. kap. 8.8 om Museumsloven).

Det registrerede arkæologiske fund er indføjet i kataloget, figur 8, som indeholder en stadfæstelse, et frednings- og/eller sognebeskrivelsesnummer, en beskrivelse samt bemærkninger. Beliggenheden er endvidere indtegnet på grundkortet (bilag 1) og på drifts- og plejekortet, bilag 3.

Vær opmærksom på at *sten- og jorddiger* er fredede efter Museumsloven (jvf. kap. 8.8). Aborg skydeterræn indeholder to jorddiger, som er fredede.

Fr. nr.	Sb. nr.	Beskrivelse	Bemærkninger
3712:4: 7		Gravhøj, Gravhøj på Aborg skydeterræn. Højen er ca. 1,5 x 14 m.	<i>Højen er noget forgravet og ujævn i overfladen. Enkelte sten ses hist og her i højsiden.</i>

Oversigt over arkæologiske fund og fortidsminder.

5 Nuværende anvendelse af Aborg Skydeterræn

Aborg Skydeterræn forvaltes og administreres af Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn (HHD NVF).

Terrænets inddeling

Aborg Skydeterræn er opdelt således:

En traditionel langdistanceskydebane (TL-bane, L 4113), med standpladser på 100 meter og 200 meter. Skydning på kortere afstande er muligt jf. Instruks.

En feltskydebane (F 4113) der har standplads, således skydning på mål op til 400 meter, er mulig. Opsætning af mål, må kun ske inden for højre- og venstrebegrænsningerne, markeret med orange indadvendende pile. Herudover tillægges et fareområde på 375 TS, til hver side. Området går ud over skydebanens areal.

En miniaturemålsbane (K 4113), der oprindeligt skulle anvendes til øvelsesskydninger med panserværnsvåben, mod kørende mål. Efter revidering af skydeprogrammerne til panserværnsvåbnene, er banen overflødiggjort til dette formål.

Våben

Aborg Skydeterræn er godkendt til skydning med Forsvarets og Hjemmeværnets håndskydevåben jf. Instruks. Politi, Falck og civile skytteforeninger/jægere, må ikke skyde med våben af større kaliber end 9 mm. Der er mulighed for at skyde med 9 mm pistol, (9 mm maskinpistol), 7,62 mm og 5,56 mm gevær og 7,62 mm maskingevær. (se godkendelse L 4113)

Ammunition

Der anvendes kun den til ovenstående våben hørende ammunition. Typerne omfatter alm. fuldskarp, kappeklædt ammunition, samt en forsynet med lysspor. Ved brug af lysspor, skal der indhentes særlig tilladelse ved Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn.

Omfang af afholdte skydninger og øvelser

Plan for brug, skydeoversigt (SKYOS), udfærdiges sidst på året og tilsendes Assens kommune. Planen udfærdiges efter ønsker fra brugerne og kan justeres (minimum 4 uger før) såfremt de i miljøbestemmelserne tildelte skydedage, ikke er opbrugt. Skydning i mørke, meddeles altid til Politiet. Dette for at imødekomme eventuelle fejlmeldinger, idet lyssporsprojektiler kan forveksles med nødblus fra havet.

Ved ibrugtagning af feltskydebanen vil skydetider fremgå på Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn hjemmeside og dagspressen.

Desuden vil Assens Roklub blive adviseret om skydetider.

Skydninger gennemføres jf. tildeling i SKYOS. Øvelsesaktiviteter gennemføres ikke direkte på Aborg Skydeterræn, men kan dog forekomme i forbindelse med større øvelser. Skydehuset anvendes som undervisningslokale, i forbindelse med gennemførelse af kurser af forskellig art, dog primært våbenkurser.

Skydning foregår fra faste standpladser, på 400 meter, 200 meter og 100 meter. Skydning på kortere afstande, gennemføres fra baneplan mellem 100 meter standpladsen og skiveopstillingen, jf. Instruksen.

Øvrig brug af terrænet:

Skydeterrænet anvendes også af det øverige forsvars enheder til funktions- og enhedsuddannelser og øvelser.

Politi og Beredskabskorpset anvender også i mindre omfang skydeterrænet til gennemførelse af uddannelse og øvelser herunder hundetræning.

Påvirkning af terrænet:

Aktiviteterne på skydebanerne belaster kun terrænet med den påvirkning, skydning medfører. Øvrig påvirkning er begrænset til lidt kørsel med materiel, til og fra skydestandpladser/skivedepot. Kørsel foregår kun på grusvej.

6 Hjemmeværnets nuværende drift og pleje af terrænet

Forvaltningen af Aborg Skydeterræn forestås af Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn. Området kan opdeles i tre, hvoraf den nordeligste del er bortforpagtet til agerjord. Den midterste del er selve skydeterrænet med dertil hørende skydebaner. Dette område er primært græsklædt. Det tredje område udgør rørsump og ligger i den sydlige del.

Forpagtet Areal

På den bortforpagtede agerjord, dyrkes afgrøder af forskellig art. Forpagteren vedligeholder endvidere skydebanens vej og hegn langs vej.

Vådområde

Rørskoven høstes af en nabo til skydebanen. Der høstes kun på en mindre del af arealet hvert år og efter gældende regler.

Til skæring af rør, anvendes særlig enmandsbetjent maskine.

Skydebaner

Arealerne ved og omkring skydebanerne er ikke decideret bortforpagtet. Der er for nuværende ikke udarbejdet en særlig plan for græsslåning/høslet eller anden pleje. Dog har forskellige naboer slået hø til eget brug.

Græsarealerne ved og omkring skydebanerne tilstræbes at blive slået til høslet en til to gange årligt af forskellige naboer. Det tilstræbes at slåning af hø foretages efter 15. juli af hensyn til frøsætning og dyreliv !

Når høet ikke slås, begrænses plejen til TL-banen samt de for gennemførelse af skydninger nødvendige områder (målopstillinger m.m.).

Pleje af baneareal og vedligeholdelse af skydebanerne udføres af en pensionist, samt til tider en hjælper. Begge er frivillige og medlemmer af Hjemmeværnet. En nøjagtig opgørelse af ressourcer kan ikke foretages, da arbejdet udføres efter behov.

Maskiner bruges i nødvendigt omfang. Det være sig primært græsslåmaskine og buskrydder. Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn er ikke i besiddelse af større maskiner, hvorfor anvendelse af sådanne kun sker i forbindelse med større arbejder, og da vil entreprenører indlejes. Ved dyrkning af den bortforpagtede agerjord og slåning af høslet benyttes der større maskiner af forpagter og naboer.

7 Offentlighedens adgang og sikkerhed på skydeterrænet

Skydeterrænet er normalt åbent for offentligheden når der ikke skydes, herunder kan nævnes ryttere (på anvist sti), hunde og cykler. Ved skydning på langdistancebanen, er der fri adgang på stranden bag volden. Adgangsveje er forsynet med udfoldelige gule skilte, visende ”Adgang forbudt”, når der skydes. Skiltene er belyst i mørke !

Ved skydning på feltskydebanen er adgang på stranden ikke tilladt. Ballon er hejst på mast bag volden og der er udstillet poster på stranden, henholdsvis nord og syd for skydeterrænet. Anvisninger fra poster skal efterkommes.

Det er under alle omstændigheder forbudt at opsamle ammunition eller tomme patronhylstre. Såfremt der findes ammunition eller dele deraf bedes stedet afmærket og Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn underrettes.

Udsigt ud over Lillebælt (fra den vestlige ende af skydeterrænet).

8 Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger

8.1 Generel lovpraksis for forsvarets og hjemmeværnets arealer

De gældende regler for benyttelsen af offentligt ejede arealer er som hovedregel ligeledes gældende for benyttelsen af forsvarets arealer. Der gælder dog tillige for anvendelsen af forsvarets arealer, at det skal være muligt for forsvaret at gennemføre den nødvendige uddannelse af danske soldater. I det omfang forsvarets benyttelse af arealerne til uddannelses- og øvelsesvirksomhed kan gennemføres, og sikkerhedsmæssige hensyn ikke taler imod, skal offentlighedens adgangsmuligheder til forsvarets arealer søges tilgodeset under hensyntagen til den nødvendige beskyttelse af naturen.

Afvejningen i nærværende drifts- og plejeplan mellem den militære benyttelse og naturbeskyttelseshensynene på terrænet forventes derfor at foregå i et samarbejde mellem de statslige myndigheder (Forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen) og de administrerende myndigheder ved amt og kommune, således at administrationen af relevant lovgivning sker ud fra en samlet vurdering.

I det følgende er gennemgået de lovgivningsmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger, som har særlig relevans for Aborg Skydeterræn Udover de nævnte, findes der et antal love og bekendtgørelser, som regulerer forhold i det åbne land, f.eks. bekendtgørelsen vedrørende anvendelse af slam, spildevand og kompost til jordbrugsformål.

8.2 Planloven

Planloven (LBK nr. 883 af 18/08 2004) har til formål at sikre en overordnet planlægning og hensigtsmæssig udvikling i hele landet og i de enkelte amtskommuner og kommuner. Loven skal samtidig sikre, at planlægningen forener de samfundsmæssige interesser, og medvirke til at værne om landets natur og miljø.

Hvor den overordnede landsplanlægning varetages af *landsplandirektiver*, udstikkes retningslinier for den enkelte amtskommune og i Hovedstadsområdet i *Regionplaner*. Regionplanerne må ikke stride imod landsplanmæssige interesser (landsplandirektiver). De omfatter en periode på 12 år (men revideres hvert 4. år). Regionplanerne udpeger bl.a. områder med særlig naturbeskyttelsesinteresse, beliggenhed af skovrejsningsområder, kvaliteten af vandløb og søer samt områder med drikkevandsinteresse. Det er den enkelte amtskommune (i Hovedstadsområdet HUR), der er planlægningsmyndighed for regionplanerne.

For den enkelte kommune skal der foreligge en *kommuneplan*. Kommuneplanen fastlægger en hovedstruktur for hele kommunen og angiver de overordnede mål for udvikling og arealanvendelse i kommunen. Kommuneplanen må ikke stride imod regionplanen.

Kommunalbestyrelsen kan endvidere udarbejde *lokalplaner*. Hvor kommuneplanerne gælder for hele kommunen, gælder lokalplanerne for et enkelt område og fastlægger mere detaljeret, hvordan området skal se ud. Lokalplaner skal altid udarbejdes før der gennemføres større bygge- og anlægsarbejder, herunder nedrivning af bebyggelse. Afgørelsen af om der foreligger lokalplanpligt i den konkrete situation træffes af kommunalbestyrelsen ud fra en samlet vurdering. Opførelse af stationære kulisse-anlæg på et militært terræn i landzone er et eksempel på et anlæg, som normalt vil kræve udarbejdelse af en lokalplan.

Kommunen er planlægningsmyndighed for såvel kommuneplaner som lokalplaner.

Zoneinddeling

I planlovens kap. 7 opdeles landet i byzoner, sommerhusområder og landzoner, og begrænsninger for anvendelse i de enkelte zoneområder defineres.

Aborg skydeterræn er beliggende i landzone. I henhold til planlovens § 35 må der i landzone ikke uden tilladelse fra landzonemyndigheden (Assens kommune eller Hovedstadens Udviklingsråd, HUR) foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ske ændring i anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer.

Afgørelsen af om zonetilladelse er påkrævet træffes af Assens kommune eller HUR. På forsvarsarealer vil etablering eller flytning af permanente, militære anlæg og opstilling af faste terrænpunkter normalt kræve zonetilladelse. Det er Assens kommune eller HUR, der træffer afgørelse om, hvorvidt der kræves zonetilladelse.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som ikke er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

8.3 Status i Regionplan 2001-2013

Aborg Skydeterræn er ifølge regionplanen for Fyns Amt, beliggende i en række interesseområder. Nedenstående er beskrevet de udpegninger, der har interesse for drifts- og plejeplanlægningen.

Drikkevand

Hele Aborg Skydeterræn er udpeget som område med drikkevandsinteresser.

Fyns Amt har tre indelinger:

Områder med særlige drikkevandsinteresser, hvor regnvandet nedsiver og danner grundvand, som bruges til vandforsyninger af regional betydning, eller som kan få regional betydning i fremtiden.

Områder med drikkevandsinteresser, der har eller kan have betydning for vandindvinding til mindre vandværker og erhverv.

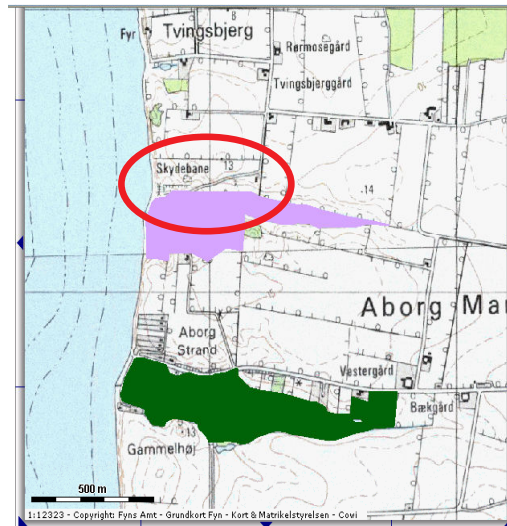
Områder med begrænsede drikkevandsinteresser er områder, hvor grundvandets mængde og kvalitet gør, at det kun i begrænset omfang kan udnyttes til vandforsyning.

Hvad betyder det for Aborg Skydeterræn?

Formålet med udpegningen af drikkevandsinteresser er at kunne prioritere oprydningen af gamle forureninger og beskyttelsen af grundvandet mod ny forurening. Der er ikke generelle begrænsninger på arealanvendelsen i områder med særlige drikkevandsinteresser.

Naturkvalitet

Hele syddelen (strandsumpen) af skydeterrænet er udpeget som en beskyttede naturtype og er kategoriseret som naturområder med national eller regional betydning kategori B.

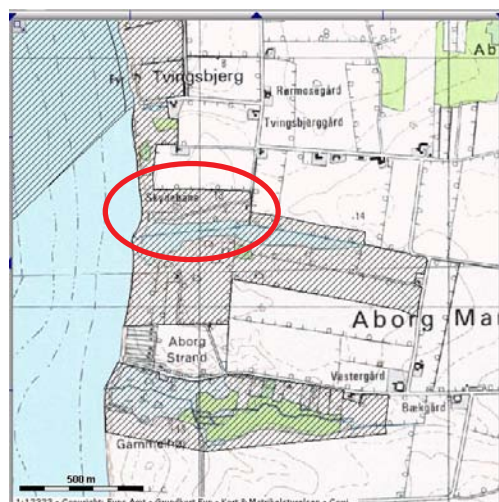
Dette betyder, at området skal være egnet som levested og spredningskilde for naturtypernes karakteristiske dyre- og plantearter herunder også sjældne arter. Områderne har meget høj prioritet i amtets aktive naturforvaltning.

Amtet bruger netop naturkvalitetsplanlægningen til at prioritere den aktive indsats for at styrke og forbedre naturgrundlaget. Indsatsen omfatter f.eks. naturgenopretning, arealopkøb, naturpleje, fredninger, formidling og andre initiativer. Den aktive indsats vil især blive koncentreret i de naturområder, der har en A eller B målsætning.

Naturkvalitetsplanen har desuden betydning for amtets administration af diverse lovgivninger. Der meddeles normalt ikke tilladelse til indgreb, der forringer mulighederne for at realisere målsætningen for de enkelte naturområder.

Biologisk interesseområder

Aborg Skydeterræn er i følge Regionplanen udpeget til at være en del af et biologisk interesseområde.

Hvad betyder det for arealet?

Områderne er udpeget for at sikre beskyttelses- og naturforbedringsinteresserne, herunder spredningsmuligheder for de vilde dyr og planter. Der kan således kun ske bebyggelse eller etableres anlæg såfremt de nævnte beskyttelses- og forbedringsinteresser ikke tilsidesættes. Al eksisterende lovlig aktivitet på arealerne kan fortsætte som hidtil som for eksempel landbrugsdrift, jagt og færdsel ligesom planlægningsmuligheder som i øvrigt fremgår af gældende regionplan kan realiseres.

Skovrejsning

Danmark har som nationalt mål vedtaget at det danske skovareal skal fordobles i løbet af en trægeneration. Som resultat af dette skal regionplanerne indeholde retningslinier for beliggenheden af skovrejsningsområder og områder, hvor skovrejsning er uønsket.

Aborg er hverken udpeget til skovrejsningsområde eller som et uønsket skovrejsningsområde.

8.4 Status i kommuneplanlægning

Området er ikke lokalplanlagt i kommuneplan fra 2000 – 2012.

8.5 Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelsesloven (LBK nr. 884 af 18/08 2004) skal medvirke til at værne landets natur og miljø så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet. Naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser omfatter bl.a. en række naturtyper, beskyttelseslinier for nogle markante landskabselementer samt offentlighedens adgang. Desuden indeholder ændringen af loven i 2004 bl.a. bestemmelser, der gennemfører EU's direktiv om beskyttelse af vilde fugle (EF-fuglebeskyttelsesdirektivet) samt dele af EU's Habitatdirektiv om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

Beskyttede naturtyper m.v.

Naturbeskyttelsesloven (NBL) indeholder en række bestemmelser om beskyttelse af naturtyper. Det drejer sig om:

- ♦ Søer, vandløb, heder, moser, strandenge, ferske enge og biologiske overdrev (NBL § 3)
- ♦ Klitfredede arealer (NBL §§ 8-11).

I det følgende gives en kort beskrivelse af, hvilke restriktioner der gælder for de beskyttede naturtyper, der forefindes på Aborg Skydeterræn. Der henvises i øvrigt til siderne 20-53 i Skov- og Naturstyrelsens "Vejledning om registrering af beskyttede naturtyper" fra 1993. Bemærk dog at naturtypen overdrev er omdefinert (se nedenfor).

Søer og vandløb

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, som af miljøministeren efter indstilling fra amtsrådet er udpeget som beskyttede efter loven. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Søer mindre end 100 m² er beskyttede, når de ligger i en af de beskyttede naturtyper, hvis samlede areal er på 2500 m² og derover. Søen vil her være beskyttet som en integreret del af området. Derudover er søer under 100 m² beskyttede, når de indgår som en del af et beskyttet vandløb eller ligger inden for fredskov.

Moser, overdrev og ferske enge

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af moser, overdrev samt ferske enge, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med søer er større end 2500 m² i sammenhængende areal. Det skal her bemærkes, at *fortsat pleje* af arealerne i form af slåning, græsning o.lign. ikke strider imod denne bestemmelse.

Med ændringen af loven i 2004 slås det fast, at den beskyttede naturtype ”overdrev” fremover defineres som såkaldte ”biologiske overdrev”, dvs. at det er områdets botaniske kvalitet, der er afgørende for, om området kategoriseres som overdrev, og ikke dets kulturhistorie, dvs. tidligere driftshistorie.

Småbiotoper mindre end 2500 m² er i øvrigt omfattet af beskyttelsesordningen, hvis de støder op til eller indgår i arealer med andre beskyttede naturtyper, og det samlede areal er 2500 m² eller derover.

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet nogle generelle retningslinier for administrationen af de generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelseslovens §§ 3, set i forhold til forsvarrets anvendelse af øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. Retningslinierne vedlægges som bilag 5.

Beskyttelseslinjer

Udover ovennævnte naturtype-beskyttelse fastsætter naturbeskyttelsesloven beskyttelseslinjer for en række markante landskabselementer:

- ♦ Strande (NBL § 15)
- ♦ Søer og åer (NBL § 16)
- ♦ Skove (NBL § 17)
- ♦ Fortidsminder (NBL § 18)
- ♦ Kirker (NBL § 19).

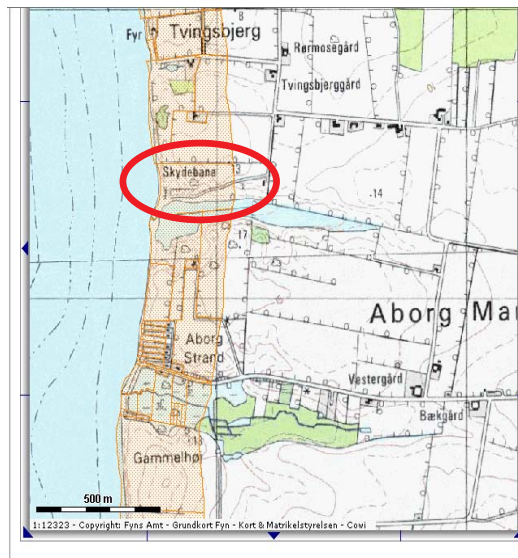
Beskyttelseslinjerne administreres af amtet.

Strandbeskyttelseslinjen

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og kyststrækninger, som ligger inden for kystbeskyttelseszonen på 300 m. Tilstandsændringer, herunder ændringer af terrænet, vil forudsætte dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 15, stk.1 om strandbeskyttelseslinjen. Beskyttelseslinjen var tidligere 100 m, men med **lov nr. 439 af 1. juni 1994** om ændring af lov om planlægning og lov om naturbeskyttelse (Beskyttelse af kystområderne) blev naturbeskyttelseslovens klitfrednings- og strandbeskyttelseslinje, jf. §§ 8 og 15, udvidet fra 100 m til 300 m.

Bestående forsvarsanlæg er undtaget fra denne beskyttelseslinje.

På Aborg Skydeterræn ser strandbeskyttelseslinjen således ud:

Søer og åer

Inden for en afstand af 150 m fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og for vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinje i henhold til tidligere lovgivning, er der forbud mod at placere bebyggelse (bygninger, skure, campingvogne, master m.v.), foretage ændringer i terrænet, beplantning o.lign. Midlertidige terrænændringer som nedgravning af ledninger kræver ikke dispensation, såfremt terrænet straks retableres til det oprindelige udseende. Vandløb med beskyttelseslinjer er vandløb, der pr. 01/09 1983 var klassificeret som offentlige, og som havde en bundbredde på mindst 2 m.

Fortidsminder

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder, der er beskyttet efter bestemmelserne i museumsloven. Ligeledes må der ikke etableres hegn, places campingvogne og lignende.

Forbudet gælder dog ikke for:

- ♦ landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning,
- ♦ gentilplantning af skovarealer, der ligger i en afstand af mindst 2 m fra fortidsmindet,
- ♦ beplantning i eksisterende haver samt
- ♦ sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme.

8.6 Offentlighedens adgang til forsvarrets arealer

I forbindelse med spørgsmålet om offentlighedens adgang til forsvarrets arealer skal der henvises til **lov nr. 336 af 6/6-1991** ”om forbud mod ophold på og færdsel gennem forsvarrets skydeområder og andre militære områder”, hvorved Forsvarsministeren kan fastsætte forbud mod færdsel. Til loven findes bekendtgørelse nr. 64 af 30. januar 2002: ”Bekendtgørelse om forbud mod ophold på og færdsel gennem forsvarrets skydeområder og andre militære områder”

Fra bekendtgørelsens § 1, stk. 2 fremgår det bl.a., at offentlighedens adgang: ”...dog tilgodeses, når hensynet til sikkerhed samt uddannelses- og øvelsesvirksomhed tillader dette. Bestemmelser om offentlighedens adgang til det enkelte øvelsesområde skal fremgå af drifts- og plejeplanen, ordensreglementet samt af afspærringsforanstaltningerne, herunder tilkendegivelser ved forbudstavler.”

Retningslinierne er beskrevet i forsvarrets bestemmelse: FKOBST 610-4, pkt. 8.

8.7 Plejepligt af beskyttede naturtyper og fortidsminder

Forsvaret har som en statslig arealforvaltende myndighed pligt til at pleje de af sine arealer, som er registreret som beskyttede naturtyper. Dette fremgår af "Vejledning om naturbeskyttelsesloven", udgivet af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen 1993, afsnit 16.5 sd. 157, som lyder:

Efter lovens § 52, stk. 1, har amtskommuner og kommuner, som ejer ikke fredede arealer, der omfattes af bestemmelserne om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger i lovens § 3 og § 4, stk. i og om fortidsminder i §§ 12-13 pligt til at pleje disse. Denne pligt gælder dog ikke for vandløb og søer.

Plejepligten indebærer, at den pågældende myndighed har ansvaret for, at de pågældende områder ikke varigt skifter karakter. Dette opnås ved fra tid til anden at fjerne f.eks. selvsåede træer fra hede- eller engarealer.

Når staten ikke udtrykkelig er nævnt, skyldes det, at det forudsættes, at de statslige arealforvaltende myndigheder løbende træffer de foranstaltninger, som er nødvendige for at holde deres arealer i en rimelig stand. Det bemærkes, at amtskommunerne i forbindelse med udøvelse af tilsynet i medfør af lovens § 73 kan gøre statslige arealforvaltende myndigheder opmærksom på eventuel manglende pleje.

8.8 Museumsloven

Museumsloven (Lov nr. 473 af 7/6 2001 med senere ændringer) varetager den arkæologiske kulturarv. Den arkæologiske kulturarv omfatter spor af menneskelig virksomhed, der er efterladt fra tidligere tider, dvs. strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den sammenhæng, hvori disse spor er anbragt.

Findes der under jordarbejder fortidsminder eller en for den pågældende lokalitet usædvanlig naturhistorisk naturgenstand, som er beskyttet efter museumsloven, skal arbejdet straks standses og fundet anmeldes til kulturministeriet eller det nærmeste statslige eller statsanerkendte kulturhistoriske museum. Denne beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte, eller om det eventuelt skal indstilles, indtil der er foretaget en arkæologisk undersøgelse.

Det skal nævnes at bestemmelsen omkring nærmere undersøgelser af usædvanlige naturhistoriske naturgenstande forventes anvendt yderst sjældent.

Alle kendte arkæologiske fund er registreret i Nationalmuseets sogneregister med et sognebeskrivelsesnummer ("Sb.nr."). Numrene er fortløbende indenfor de enkelte sogne. Fredede fortidsminder er udover ovennævnte nummer tillige forsynet med et fredningsnummer ("Fr.nr") og registreret i Kulturarvsstyrelsen.

Aborg Skydeterræn har en sådan fredning på gravhøj (frednings nr. 3712:4) som ligger på Skydeterrænets højeste punkt.

Beskyttelse af fortidsminder

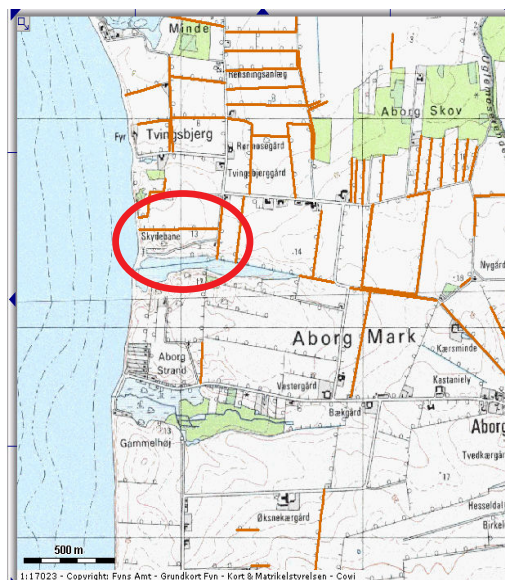
Frem til 1. oktober 2004 har synlige fortidsminder været beskyttet efter naturbeskyttelsesloven, men er derefter overført til museumsloven, som således gælder for samtlige fortidsminder. Beskyttelseslinjen i forhold til fortidsminder findes dog stadig i naturbeskyttelsesloven.

Beskyttelsen af fortidsminder inderbærer et forbud mod at ændre tilstanden. Der må endvidere ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, der fastslægger skel gennem fortidsminder.

På fortidsminder og inden for en afstand af 2 m fra dem må der ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes, og der må ikke anvendes metaldetektor.

Beskyttelse af sten- og jorddiger

Beskyttelse af jord- og stendiger er pr. 1. oktober 2004 overført fra naturbeskyttelsesloven til museumsloven. Aborg Skydeterræn har to diger, et langs nordkant og et langs øst kant. Begge diger er beskyttede.

Digerne er beskyttede, fordi de er vigtige levesteder og spredningsveje for det vilde dyre- og planteliv, ligesom digerne er af betydning for oplevelsen af landskabet. Digerne fortæller også historie. Nogle af de snoede og ældste diger er mere end tusind år gamle og beretter om den ældste inddeling af landskabet i ejerlav, sogne og herreder.

Hvad betyder denne beskyttelse ?

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende. Ved sten- og jorddiger forstås menneskeskabte forhøjninger af sten, jord, græstørv eller lignende materialer, der fungerer eller har fungeret som hegn og har eller har haft til formål at markere administrativ ejendoms- eller anvendelsesmæssige skel i landskabet.

Ved ændringer forstås ethvert jordarbejde i diget – f.eks. etablering af gennemkørsler, fjernelse af digestrækninger, frapløjning eller afskrælning af diget, fjernelse af rødder og stød fra bevoksning.

Bevoksningen på diget er ikke beskyttet, og kan derfor uden dispensation skæres ned – dog må rødder og stød ikke fjernes.

Fyns Amt kan i visse situationer give dispensation for denne beskyttelse. En sådan dispensation skal dog ikke forventes givet til at fjerne hele digestrækninger og sammenhængende diger. Dispensation gives hovedsagelig ved gennemkørsler i diger og fjernelse af helt isolerede og dårligt bevarede diger. Alle dispensationer kræver en ansøgning ved Fyns Amt.

Fra 1. august 2001 er den generelle beskyttelse af sten- og jorddiger udvidet til at gælde:

- alle stendiger
- andre diger (jorddiger), der er angivet på det sidst reviderede kortværk fra Kort og Matrikelstyrelsen 1:25000 (4 cm kort) før 1. juli 1992 fra det pågældende område
- alle offentligt ejede diger
- alle diger på og ved beskyttede naturtyper som enge, overdrev, heder o.lign. - uanset om de er vist på de trykte kort eller ej.

På kortbilagene til denne plan er indtegnet de sten- og jorddiger, som Skov- og Naturstyrelsen har konstateret ved markregistrering, eller som fremgår af 4 cm kort.

8.9 Vandløbsloven

Med vandløbsloven (LBK nr. 882 af 18/08 2004) tilstræbes det at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand under hensyntagen til de natur- og miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som er fastsat i henhold til anden lovgivning.

Vandløbsloven omfatter alle vandløb, grøfter, kanaler, rørledninger og dræn samt søer, damme og andre lignende indvande, *som har betydning for mere end en enkelt ejendom*.

Loven regulerer en række forhold vedrørende vandløb, heriblandt vandløbenes almindelige benyttelse, vedligeholdelse, restaurering og regulering samt anlæg af nye vandløb og etablering af udpumpningsanlæg, broer, opstemningsanlæg m.m.

Vandløb inddeles administrativt i offentlige og private vandløb. De offentlige vandløb er endvidere inddelt i amtsvandløb og kommunevandløb, som udgangspunkt efter størrelse og betydning. Amtet er vandløbsmyndighed for amtsvandløb mens kommunen er vandløbsmyndighed for kommunevandløb og private vandløb.

For offentlige vandløb udarbejder vandløbsmyndigheden et regulativ, som indeholder bestemmelser om vandløbets skikkelse eller vandføringsevne, vedligeholdelse og restaureringsforanstaltninger samt andre relevante forhold.

For private vandløb kan der af kommunalbestyrelsen fastsættes bestemmelser om vandløbets vedligeholdelse.

Langs naturlige eller i regionplanen højt målsatte vandløb (såvel offentlige som private) og søer er der i medfør af vandløbslovens § 69 udlagt beskyttelsesbræmmer i 2 m's bredde. Indenfor bræmmen er der forbud mod dyrkning, jordbehandling m.v.

Herudover gælder en række generelle bestemmelser for alle vandløb, uanset om de er offentlige eller private. Udover bestemmelser vedrørende vedligeholdelse, sejlads m.v. gælder således bl.a. at vandløbsmyndigheden skal godkende følgende: Regulering af vandløbets skikkelse, herunder forløb, bredde, bundkote og skråningsanlæg; sænkning af vandstanden i eller tørlægning af søer; anlæg af nye vandløb; anlæg af broer, overkørsler eller lignende; anlæg eller ændring af opstemningsanlæg eller andre anlæg, der kan hindre vandets frie løb eller i øvrigt kan være til skade for vandløbet.

Vandløbsloven angiver en godkendelsesprocedure for ovennævnte ændringer.

8.10 Vildtpleje

Vildtplejen på Hjemmeværnets arealer gennemføres principielt efter samme regler, som gælder for det øvrige forsvar (FKOBST 610-1) og for Skov- og Naturstyrelsens arealer. Heraf fremgår blandt andet:

I den udstrækning den militære brug gør det muligt, skal arealerne til enhver tid fremtræde som fristeder for den danske fauna. Vildtplejen skal være en integreret del af drifts- og plejeplanen og primært baseres på områdets egen naturlige balance.

Generelt gælder følgende vedrørende jagt:

- Eventuelle vildtagre placeres uden for fredskov og beskyttede naturområder og i overensstemmelse med drifts- og plejeplanens bestemmelser
- Gødskning begrænses i overensstemmelse med Skov- og Naturstyrelsens politik for landbrugsarealer til maksimalt 80 % af normal kvælstofnorm fastsat af Direktoratet for FødevareErhverv for de pågældende afgrøder.
- Fældefangst må kun foregå af vildtarter, som er omfattet af lov om mark- og vejfred, dvs. primært mink.

Der må ikke:

- gennemføres opdræt og udsætning til afskydning
- foregå fodring af andefugle i og ved vandhuller og vådområder.
- skydes fuglevildt på pladser, hvor der fodres i jagtsæsonen
- drives jagt på vandfugle (gæs, ænder, vadefugle (minus skovsneppe), blishøne og måger) på søer og i vådområder med åben vandflade på over 2 ha, da disse områder regnes for vigtige rasteplasser for vandfugle, og derfor skal sikres fred, eller drives jagt i udpegede Ramsar-, EF-fuglebeskyttelses- og habitatområder på arter, som områderne er udpegede med henblik på at beskytte.

FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER

9 Hjemmeværnets fremtidige behov og ønsker

I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende drifts- og plejeplan har Aborg Skydeterræn beskrevet de fremtidige ønsker for anvendelsen af skydeterrænet frem til år 2019.

9.1 Terrænets fremtidige benyttelse

HHD NVF har ingen særlige krav til det nuværende terræn. Fremtidens krav til terrænet vil være fastholdelse af et aktivitetsniveau, som det nuværende og under størst mulig hensyntagen til omgivelserne. Dette selvfølgelig med opmærksomheden rettet på, at uddannelse af soldater i våbenbrug, er en nødvendighed. Fremtidens planer om beplantning/bevoksning, skal udføres under hensyntagen til aktiviteterne på banen.

Fremtidens aktiviteter, vil ikke medføre større belastning af terrænet, end det nuværende.

Fremtidige behov og ønsker:

HHD NVF har planer om miljømæssige forbedringer på støj området ved opførsel af skydehus eller støjvolde.

Der er ingen forslag til naturgenopretning. Beplantning vil dog med fordel kunne udføres i form af hegn på langs af banen. Herved vil der kunne skabes læ og muligvis dæmpe en del af støjgenerne. Hegn vil også kunne tilgodese et bedre klima for dyreliv.

10 Skov- og Naturstyrelsens forslag til beskyttelse og forbedring af naturværdier og offentlighedens adgang

10.1 Forslag til en overordnet målsætning for områdets fremtidige naturtilstand

Det er Skov- og Naturstyrelsens ønske af bevare Aborg Skydeterræn som et varieret og værdifuldt landskab, hvor balancen mellem naturtyperne sikrer bedst mulige forhold for et varieret dyre- og planteliv under respekt for den militære anvendelse af terrænet.

Plejetiltag skal udføres uden brug af gødning og sprøjtemidler, og de lovgivningsmæssige forpligtigelser som beskrevet i kap. 8 skal efterleves.

Skov- og Naturstyrelsen skal foreslå følgende konkrete tiltag:

10.2 Forbedringer til pleje af græsarealer

Overdrev

Overdrevene på Aborg Skydeterræn er i dag - med undtagelse af enkelte partier - karakteriseret af en græs-urtevegetation, der langsomt er ved at udvikle sig til en mere artsfattig højstaudevegetation. En fremtidig øget plejeindsats vil hæve overdrevenes botaniske værdi, og foruden at tilgodese en mere artsrig plantesammensætning vil plejen forbedre vilkårene for en række sjældne planter og insekter.

Aborg Skydeterræn set fra øst.

Konkret foreslås følgende plejemetode på Aborgs Skydeterræn overdrevsarealer:

For dels at bibeholde arealet som et åbent overdrevsareal, dels at tilgodese og styrke forholdene for den lysåbne græs- og urtevegetation, foreslår Skov- og Naturstyrelsen en mekanisk afslåning mindst en gang årligt af overdrevs arealerne (som allerede foregår), hvor det er vigtigt at afslåning ligger så sent på sommeren, det er muligt, tidligst fra den 15. juli af hensyn til frøsætning, insekters puppesætning og anden fauna yngel.

Ved at flytte afslåningstidspunktet fra år til år undgås en vedvarende ensidig indflydelse af græsningen overfor bestemte arter.

Uanset valg af slåningsredskab bør klippehøjden ikke være lavere end 15-20 cm. over jordniveau.

I forbindelse med hver slåning er det vigtigt at det afslåede materiale fjernes (evt. efter tørring) fra arealet for at undgå, at de næringsstoffer, der findes i materialet, frigives tilbage på arealet.

Om muligt kan dele af arealet med fordel slås i mosaikker, der efterlader vegetationen i flere højder – gerne med områder, der kun slås hver anden gang. På den måde opstår forskellige udviklingsstadier af græsser og urter til gavn for en større biologisk mangfoldighed. Overgangen imellem høj og lav vegetation giver desuden krybdyr som firben og snog gode muligheder for at kunne sole sig i den lave vegetation og hurtigt søge dækning i den højere vegetation.

Hvor vegetationen bliver længere mellem hver slåning, bør man være særlig opmærksom på, at større fugle og pattedyr vil trykke sig til jorden under slåningen. For at undgå unødige overkørsler, anbefales det at påmontere traktoren en vildtalarm, der kan advare føreren, ligesom der bør slås fra arealets centrum mod kanten, så vildtet ikke fanges på midten. Arealet kan alternativt drives igennem af uddannede hunde- og hundeførere (kan rekvireres gennem et landsdækkende vildtredderkorps).

Denne metode vil kunne vedligeholde overdrevets tilstand, idet påvirkningen af plantesamfundet dog vil være en hel anden ved disse punktvis, kortvarige indgreb end ved vedvarende græsning. Skov- og Naturstyrelsen forslår mekanisk afslåning frem for græsning alene ud fra den betragtning at græsning ville være svært forenligt med skydning og øvelser på skydeterrænet, da terrænet har en lille størrelse.

10.3 Landbrugsjord mod nord

Agerjord

Forpagtningsaftale foreslås opsagt i planperioden. Herefter bør området overgå til samme drift som det øvrige overdrevsareal på skydeterrænet for at tilføre området mere naturværdi og skabe et større, sammenhængende overdrevsareal. Omlægningen vil foregå bedst ved naturlig tilgroning via frø fra omliggende arealer. Arealet bør ved start af omlægningen få fortaget en harvning og tromling, så der ikke ligger sten som kan skade slåaggregater.

10.4 Kyst, kystskrænt og skrænter

Kystskrænt

Floraen på den blomsterrige kystskrænt ønskes bevaret, hvorfor en rydning og bortfjernelse af diverse busk- og træopvækst på skrænten vil være nødvendig for at bevare og fremme den artsrige flora. Det drejer sig især om den kraftige tilgroning på den nordlige del af kystskrænten, der her domineres af Havtorn.

Kystskrænt ved Aborg Skydeterræn

Skrænter

Hvor det er muligt vil en årlig slåning af diverse skrænter være at foretrække for at skabe og fremme artsdiversiteten. Konkret foreslås det, at der som minimum slås på den store skydevold ved skivedepotet, da denne bakke/vold i forvejen har en stor naturværdi på begge sider af volden.

Støjvolde

De 3 store støjvolde, der går øst/vest langs strandsumpen, er landskabeligt set skæmmende og fremtrædende på arealet. Skov- og Naturstyrelsen vil derfor foreslå at der plantes Vedbend (*Hédera helix*) evt. blandet med Alm. Gedeblad, (Vild Kaprifolie *Lonícera periclýmennum*)

langs de tre volde, for at bryde ensartetheden ved voldene. Vedbend kan være frostfølsom, men skønnes trods alt at være velegnet til området.

Kyst

Kyst og strandbred ønskes bevaret som nu.

10.5 Pleje, genopretning og beskyttelse af vådområder

Strandsump

Det store sumpområde i den sydlige del af skydeterrænet har tidligere været en sø, men er nu delvist tørlagt og sprunget i en tæt skov af Tagrør. Der står dog fortsat sjapvand i bunden. Længst ind mod land har vådområdet tidligere været et såkaldt ekstremrigkær, med sjældne planter som *Vibefedt* og forskellige gøgeurter. Dette rigkær er desværre også nu groet helt til i højstaudevegetation, som har skygget de sjældne planter bort.

I dag har vådområdet ikke den store naturmæssige værdi. Floraen er stort set væk, og rørskovens huser kun nogle ganske få fuglearter.

Skov- og Naturstyrelsen skal foreslå, at det store sumpområde åbnes op i form af en årlig rørhøst og slåning af anden højstaudevegetation. På grund af de sumpede forhold kan dette formentligt kun ske i vinterhalvåret i perioder med frostvejr. Alternativet er, at der sættes kreaturer på arealet. Denne mulighed bør også undersøges.

På de høstede rørskovsarealer kan der bl.a. ruge forskellige svømmeænder, Dobbeltbekkasin, Rødben, Vibe, Strandskade og Hættemåge. Udenfor yngletiden opsøges høstede arealer i rørskovens af bl.a. Krikand, Spidsand, Pibeand og Dobbeltbekkasin. Herved øges områdets værdi for fuglefaunaen betragteligt. Også for padde- og vandinsektfaunaen vil en lysstilling af vådområdet være en fordel, idet vandtemperaturen på grund af sollyset kommer væsentligt højere op om foråret, til gavn for yngel.

Endelig vil en slåning eller græsning generelt fremme den værdifulde eng- og moseflora.

Vådområdet er omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3 og et plejeindgreb vil derfor formentligt kræve en forudgående tilladelse fra Fyns Amt. (jvf. bilag 5). Amtet vil kunne oplyse herom.

Man bør også være opmærksom på, at rørhøst af hensyn til fuglelivet kun må ske i perioden 1. november til 29. februar. I særlige tilfælde kan Miljøministeriet (Skov- og Naturstyrelsen) dog efter ansøgning give dispensation fra loven. Det kan f.eks. ske, hvis sne og is forsinker rørhøstningen og starten på rørskovsfuglenes yngletid. Dog kan man kun regne med at få dispensation til og med 10. marts.

10.6 Fortidsminder

Gravhøj

På gravhøjen foreslås opvæksten fjernet, så den vil fremstå mere markant i landskabet. For at få en sammenhæng i hele overdrevet vil en fremtidig slåning af gravhøjen også være nødvendig.

10.7 Offentlighedens adgang

Skov- og Naturstyrelsen foreslår at offentligheden fortsat har adgang til området til fods, på cykel og til hest (på anvist sti), når der ikke foregår øvelsesaktiviteter på terrænet.

Information

Det foreslåes, at der ved naturlige indfaldsveje opstilles skiltestandere, der orienterer om retningslinier for offentlighedens adgang.

Folder/ordensreglement

Skov- og Naturstyrelsen foreslår, at der udarbejdes en mindre folder med kort og ordensreglement. Den bør være tilgængelig ved de to indgange til terrænet.

Internettet

Oplysninger om offentlighedens adgang såvel som drifts- og plejeplanen bør være tilgængelige på Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyns allerede eksisterende hjemmeside.

Udsigt

På skrænten ved skydesignal beliggende ved sti på bagside af skydevold, foreslår Skov- og Naturstyrelsen at nuværende bæk udskiftes og der opstilles et mindre bord-/bænkesæt, så publikum har mulighed for at sidde ned og nyde den flotte udsigt over Lillebælt.

Gangbesværede eller kørestolsbrugere

Skov- og Naturstyrelsen vil generelt gerne gøre noget for handicappede på statens arealer og vil derfor gerne støtte op om en mulighed for dette på Aborg Skydeterræn. Det foreslås derfor, at der etableres en mindre sti/vej (kørestols venlig) fra skivedepotet op til signalmasten.

Ved signalmasten og ved det før foreslåede bord-/bænkesæt etableres et mindre plateau udført i træ med en mindre rampe (belagt med skridsikker materiale), således at der kan holdes/vendes på dette plateau med kørestol.

For at minimere udgifterne ved etablering af dette arrangement, foreslås det, at der gives adgang for gangbesværede og kørestolsbrugere til at køre i bil ad vej helt ned til skivedepotet. (ved en forudgående aftale med Hærhjemmeværnet).

10.8 Vildtpleje

Aborg Skydeterræn ligger i en landsdel med en naturlig høj vildtbestand. Småbiotoper og græsarealer byder på et godt fødegrundlag, og Skov- og Naturstyrelsen vurderer derfor, at der ikke er behov for at anlægge yderligere kunstige vildtagre. Med den ovenfor foreslåede naturpleje af de åbne græsarealer og landbrugsmarken vil områdets værdi for vildtet endvidere blive øget betragteligt.

11 Kommentarer og ønsker fra eksterne bidragydere

Med en skrivelse den 9. marts 2004 orienterede Skov- og Naturstyrelsen de eksterne bidragydere, bestående af Fyns amt, Assens Kommune, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Botanisk Forening, Danmarks Jægerforbund, Kulturmiljørådet i Fyns Amt, Entomologisk Fredningsudvalg, Nepenthes, Odense og Naboer til Aborg Skydeterræn om, at en drifts- og plejeplanlægning for Aborg Skydeterræn var igangsat. Styrelsen indkaldte i den anledning eventuelle bidrag fra de pågældende myndigheder og organisationer til planlægningen.

Bidragyderbesigtigelse den 9 marts 2004

Om formålet med drifts- og plejeplanlægningen hed det, at

“Planen skal fastlægge retningslinierne for benyttelse, drift og pleje af terrænerne, således at der opnås en tilfredsstillende opfyldelse af forsvarrets behov for overvågnings- og øvelsesmæssige aktiviteter samtidig med at de naturbeskyttelsesmæssige, rekreative og kulturhistoriske interesser tilgodeses.

Drifts- og plejeplanlægning vil omfatte udarbejdelse af kort, registrering af naturtyper og flora- og faunamæssige forhold, fastlæggelse af plejebestand samt en afvejning af benyttelses- og beskyttelseshensyn.

Bidrag

Det er et vigtigt formål med planlægningen at tilvejebringe al relevant information om terrænerne og sikre, at de til områderne knyttede interesser kan indgå i afvejningerne. Materiale, som bør indgå i den kommende driftsplanlægning og ønsker til den kommende arealdrift, ønskes derfor oplyst.”

Endvidere hed det, at

“Skov- og Naturstyrelsen er opmærksom på, at amtet og kommunen ikke kan give en generel godkendelse af en kommende drifts- og plejeplan for området, men at der skal søges om tilladelse til de af planens tiltag, der vurderes at kræve en sådan. Skov- og Naturstyrelsen håber dog, at amtet og kommunen vil involvere sig i og acceptere afvejningen mellem de forskellige interesser i forbindelse med drifts- og plejeplanlægningen.

Efter styrelsens opfattelse bør det herefter være således, at forsvaret som bruger af planen kan have en berettiget forventning om, at amtet og kommunen vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i drifts- og plejeplanen. Der tænkes her navnlig på Lov om Planlægning, Naturbeskyttelsesloven og Vandløbsloven. Tiltag som der i forbindelse med udarbejdelse af planen har været enighed om, og som kræver tilladelse, bør der således umiddelbart kunne meddeles tilladelse til. Dette er en af baggrundene for i det hele taget at iværksætte en planlægning af denne type.”

Det blev endvidere meddelt, at Skov- og Naturstyrelsen, efter modtagelse af materiale og gennemførelse af egen kortlægning og registrering af arealet, ville udarbejde et forslag til en drifts- og plejeplan. Dette planforslag ville blive tilsendt bidragyderne til kommentering og blive drøftet på et efterfølgende møde. Styrelsen bad om, at eventuelle bidrag var fremsendt til styrelsen senest den 10. maj 2004.

Ved rundvisningen på terrænet den 1. april 2004 var der deltagelse af Assens Kommune, Dansk Botanisk Forening, Danmarks Jægerforbund og Friluftsrådet.

Det skal bemærkes, at Friluftsrådet er fællesrepræsentation for friluftslivet i Danmark, og som sådan sørger for at varetage såvel de tilsluttede organisationers som den almene befolknings behov for og interesser i et aktivt friluftsliv.

Efter afleveringsfristen har Skov- og Naturstyrelsen modtaget bidrag til drifts- og plejeplanen fra Friluftsrådet, Dansk Botanisk Forening, Fyns Amt og Dansk Ornitologisk Forening.

Bidragene er generelt set indføjret ordret.

11.1 Fyns Amt

Ved brev af 9 marts 2004 har Skov- og Naturstyrelsen anmodet om Fyns Amt bidrag/udtalelse til drifts- og plejeplanlægningen for Aborg Skydeterræn.

Aborg Skydeterræn ligger på nordsiden af en meget markant øst-vestgående dal ud mod Lillebælt. Selve skydebanen omgives mod nord af et dyrket markareal, mod vest findes der et bælte af overdrev og mod syd en strandeng, som udgør vegetationen i dalbunden.

Amtet har følgende bemærkninger til drifts- og plejeplanen:

Biologiske interesser

Fyns Amt har en række ældre oplysninger om plantelivet i de naturtyper, der findes på skydebanen. Derimod har vi ingen oplysninger om områdets dyreliv.

Overdrevet.

Den vestvendte kystskrænt udgør en mindre del af et større sammenhængende overdrev. Kystskrænten er generelt stejl med en stedvis artsrig vegetation, som bl.a. indeholder arter som Bakketidsel, Tjærenelike m.m. Som afslutning på selve skydebanen er der tilsyneladende etableret / udbygget en østvendt bakke som kuglefang. Også på denne bakke er der en overdrevslignende vegetation. Isoleret set er overdrevet inden for skydeterrænet værdisat til at være af ”stor betydning” (klasse 3 på en skala på 4 trin).

Strandengen.

Strandengen fremtræder tilgroet med Tagrør og lokalt Strand-Kogleaks. Der er endnu nogle mindre lysåbne partier med bl.a. Harril. Strandengen har mod øst uden for skydeterrænet sammenhæng med et tilgroet rigkær. Isoleret set er strandengen værdisat til at være af ”betydning” (laveste klasse ud af 4).

Naturkvalitet

I amtets regionplan udgør naturområderne inden for Aborg Skydeterræn en del af et større sammenhængende overdrev, strandeng og mose, som samlet set er målsat til at være ”område af national eller regional betydning”. Dette mål kan kun opfyldes, hvis der iværksættes græsning på store dele af det samlede naturareal.

Forslag til pleje

Med udgangspunkt i regionplanens målsætning for området foreslås det, at de nuværende dyrkede markarealer omlægges til vedvarende græs. Omlægningen bør ske ved en harvning af jorden, men uden udsåning af græsser. Græs og urter vil naturligt indfinde sig i løbet af ganske få år fra de tilstødende naturarealer. Alternativt kan der foretages en ”tynd” udsåning af Almindelig Hvene.

Der bør indføres afgræsning med kreaturer inden for skydeterrænet i det omfang der er sikkerhedsmæssig mulighed derfor og gerne i samarbejde med ejerne af de tilstødende arealer mod syd. Det bør tilstræbes, at afgræsningen foregår i så store sammenhængende arealer som muligt, og afgræsningen bør ske uden brug af gødning og pesticider.

11.2 Bidrag fra Dansk Botanisk Forening, Fynskredsen

Dansk Botanisk Forening, Fynskredsen, har følgende kommentarer og forslag til en fremtidig drifts- og plejeplan for Aborg Skydeterræn.

Det dyrkede areal.

Da det fremgår, at drifts- og plejeplanlægningen foruden en tilfredsstillende opfyldelse af forsvarrets behov for træning også skal tilgodese de naturbeskyttelsesmæssige, rekreative og kulturhistoriske interesser, vil vi først og fremmest foreslå, at den nuværende dyrkning af den nordlige del af arealet skal ophøre i forbindelse med udarbejdelsen af drifts- og plejeplanen.

Græs/overdrevsarealet.

Det meste af græsarealet virkede meget gødningspåvirket, og vi troede, at det skyldtes nedfald fra udbringning af gødning på det dyrkede areal. Imidlertid er der for nylig udbragt gødning på hele græsarealet, hvilket er meget uhensigtsmæssigt, såfremt der skal tages hensyn til naturbeskyttelsen af arealet. Hvis dele af området skal kunne udvikle sig til overdrev, er det tvingende nødvendigt, at tilførslen af gødning stopper, samt at der enten etableres græsning, eller at området slås, og græsset fjernes. Der er en pæn bestand af Hulkravet Kodriver, som ikke i længden kan tåle gødningstilførslen.

Skrænter.

Foruden kystskrænten mod stranden virkede skrænten mod vest ved skivedepotet temmelig artsrig, men desværre ret tilgroet. Vi vil foreslå, at også skrænten ved depotet bliver slået og græsset fjernet en gang om året for at fremme artsdiversiteten.

Gravhøjen.

Vedr. gravhøjen foreslår vi, at en stor del af opvæksten fjernes, så den fremstår mere markant i landskabet. Da gravhøje tit har eller udvikler en overdrevsflora, ville en sådan udvikling kunne fremmes, hvis også vegetationen på gravhøjen blev slået og græsset efterfølgende fjernet.

Sump/moseområdet.

Meget af sumpområdet omkring det lille vandløb mod syd er tilgroet med tagrør og som sådan ikke for øjeblikket botanisk interessant, men den østlige del af sumpområdet er et eng-/mose-område med bl.a. Top-Star. Det ville være vældig fint, hvis dette område kunne blive afgræsset evt. sammen med en del af det græsområde, der skråner ned mod engen/mosen. Og endnu bedre hvis der kunne opnås et samarbejde om en græsning med lodsejere på hele sump/mose-området.

Vandløb.

Vandløbets udløb i havet var lige blevet rensat op, og sanddyngerne lå på begge sider. Det burde være muligt at jævne disse dynger lidt ud.

Vi ser frem til en mere naturvenlig drift på disse arealer.

Kommentarerne gælder også for Øksnebjerg lokalkomite.

11.3 Bidrag fra Friluftsrådet

Friluftsrådet modtog den 29.marts 2004 brev om kommende drifts- og plejeplanlægning for Aborg Skydeterræn. Friluftsrådet takker for denne mulighed for, at Rådet og dets medlemsorganisationer har mulighed for at komme med ønsker og kommentarer til den kommende drifts- og plejeplan for området. Samtidig ønsker Friluftsrådet at takke for den fine rundvisning som Skov- og Naturstyrelsen arrangerede i samarbejde med Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn (HHD NVF) torsdag den 1. april 2004.

Indledningsvis ønsker Rådet, at udtrykke stor glæde over udarbejdelsen af drifts- og plejeplaner for de militære øvelsespladser generelt, idet disse områder ofte indeholder naturværdier af en størrelse og grad, der gør dem helt unikke. Det er meget positivt, at der i disse planer skal indarbejdes, i hvilket omfang og under hvilke vilkår offentligheden skal have adgang til disse naturskønne områder.

Offentlighedens adgang generelt

Under henvisning til følgebrevet til det udsendte udkast til bekendtgørelser i medfør af lov om ophold på og færdsel gennem Forsvarets Skyde- og Øvelsesterræner og andre militære arealer, j.nr. 9. kt. 99-0018-5 ønsker Friluftsrådet at gøre opmærksom på, at Forsvarsministeriet "...
fremhæver, at hensigten med loven og de hertil hørende bekendtgørelser ikke er at indskrænke offentlighedens adgang til forsvarets arealer eller i øvrigt at skærpe retstilstanden, tværtimod."

Det blev på besigtigelsen oplyst at Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn allerede på nuværende tidspunkt har en god og åben publikumspolitik, der falder i god tråd med ovenstående hensigtserklæring. Det er blandt andet muligt både at gå i terrænet og langs strandkanten samt at ride på stierne uden for øvelsestiden.

Det er Friluftsrådets håb, at denne åbne tone fortsat bevares, således at det fortsat er muligt for offentligheden at færdes til fods og til hest ad veje og stier samt i strandkanten uden for skydeterrænet. Samtidig ønsker Rådet, at denne færdsel udvides så det fremover også bliver muligt at cykle ad veje og stier.

Yderligere opfordrer Friluftsrådet til at der iværksættes tiltag, der på sigt vil gøre det muligt for gangbesværede eller kørestolsbrugere at komme ud til et udsigtspunkt for enden af skydeterrænet. Sådant tiltag kan bl.a. omfatte en asfaltering eller udlægning af anden handicapegnet belægning på den nuværende sti ud til skrænten, samt etablering af et udsigtspunkt.

Specifikke ønsker

Rådet mener, at skydeterrænet vil være et oplagt sted for etablering af en primitiv overnatningsplads med eksempelvis tilhørende bålplads, shelter m.m. Det er Friluftsrådets indtryk, at flere lokale organisationer kunne være interesseret i at stå for etableringen og afholde eventuelle udgifter i forbindelse med dette. Samtidig opfordrer Rådet Hærhjemmeværnsdistriktet til at tage kontakt til lokale spejdergrupper, fritidsklubber, børne- og ungdomsklubber m.m. med henblik på en aftale. På hjemmesiden www.teltpladser.dk kan man hente inspiration og læse mere om "Overnatning i det fri"-ordningen. Det er bl.a. ikke et krav at stille toiletfaciliteter til rådighed for de besøgende.

Hvis Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn påtænker en renovering af den nuværende opholdsbygning, vil Friluftsrådet dog gerne opfordre til at de nuværende toiletfaciliteter gøres offentligt tilgængelige og samtidig også gøres handicapvenlige. Råd og vejledning omkring handicapvenlige faciliteter kan fås ved at kontakte en af De Samvirkende Invalideorganisationers tilgængelighedskonsulenter. Mere information kan hentes på hjemmesiden www.handicap.dk. I eksempelsamlingen "Rekreative arealer for alle" DS-håndbog 105.2 kan man også hente vejledning om indretning for handicappede.

På grund af skydeterrænets beliggenhed, er forbedrede adgangsmuligheder fra vandsiden ønskværdigt. Derved kan sejlene i grupper eller alene bruge arealet til fx at gå i land og indtage frokost eller til et længerevarende ophold på en primitiv overnatningsplads.

Samarbejde med lokale organisationer og andre brugergrupper

Endelig foreslår Friluftsrådet, at der sker en skærmning af de eksisterende støjvolde med beplantning eller lignende. Et sådan tiltag vil forbedre naturoplevelsen på skydeterrænet og fjerne noget af voldenes dominerende karakter.

Det er som nævnt Friluftsrådets håb, at nuværende brugere af området også i fremtiden har mulighed for at benytte arealet til deres aktiviteter. De militære arealer har ofte interesse for mange forskellige brugergrupper såsom skoleklasser, ungdomsklubber, hundetrænere, skydeklubber m.f. Det er Rådets indtryk, at specielt faciliteter som skydebaner og overnatningspladser tiltrækker sig interesse. Friluftsrådet håber derfor, at Hjemmeværnet i fremtiden vil være åbne over for ønsker om både organiseret og uorganiseret brug af Aborg Skydeterræn.

Formidling

Endvidere opfordrer Rådet til, at der i lokalaviser og på en hjemmeside informeres om aktiviteter på skydeterrænet, så befolkningen har mulighed for at få at vide, hvornår der er lukket for færdsel i området. Til inspiration kan nævnes hjemmesiden www.hok.dk/ghr/ovelsseterraen, hvor man kan finde oplysninger om Antvorskov og Næstved Øvelsespladser.

Samtidig foreslår Friluftsrådet, at der udarbejdes en lille folder á la Skov- og Naturstyrelsens vandretursfoldere, der fortæller om dette smukke naturområde, dets flora og fauna, landskabstyper, historie og geologi.

Ved udarbejdelse af en folder vil det også være muligt at beskrive reglerne for færdsel i skydeterrænet. Ligeledes vil det også være muligt at beskrive dette på hjemmeside og i den lokale avis.

11.4 Bidrag fra Dansk Ornitologisk Forening

Dansk Ornitologisk Forening foreslår på vegne af Dansk Ornitologisk Forenings Fynsafdeling følgende vedr. forvaltning af Aborg Skydeterræn:

1. Man bør undlade at slå tagrørene i strandsumpen, da der her yngler vandrikse, blishøne, rørspurv og rørsanger, ligesom lokaliteten er potentiel yngleplads for rørhøg, hvis man undlader at slå rørene.

2. Kornarealerne foreslås konverteret til græsarealer, som er yngleplads for bl.a. enpiber og vibe.
3. Der bør ikke spredes kunstgødning på græsarealerne, da dette gør dem mindre fuglevenlige. Det vil også forbedre floraen, hvis man undlader at gøde græsarealerne.
4. Forekomst af Rosa Rugosa bør fjernes, dog mere af hensyn til den øvrige flora end af hensyn til fuglene.

AFVEJNING

12 Afvejning af benyttelse og beskyttelse

Som sidste led i planprocessen har Hjemmeværnet og Skov- og Naturstyrelsen i fællesskab drøftet og foretaget en afvejning af de forskellige ønsker og forslag til den fremtidige benyttelse og beskyttelse, som beskrevet i de tre foregående kapitler

Afvejningsmøde blev afholdt hos Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn d. 15. december 2004 med deltagelse af Hjemmeværnskommandoen, Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn og Skov- og Naturstyrelsen.

12.1 Vurdering af ønsker og forslag fra Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn

Antal skydninger

Den ønskede fastholdelse af antal skydninger i terrænet medfører ikke ændringer i terrænet, og der var derfor ingen kommentarer i forhold til drifts- og plejeplanen.

Det skal her nævnes, at Aborg Skydeterræn er langt fra at udnytte det tilladte antal skydninger pr. år iflg. miljøgodkendelsen (støjproblematikken ligger udenfor drifts- og plejeplanens rammer, jvf. kap. 1.1).

Planlagte faciliteter/nybygninger

I forbindelse med renoveringen af skydebanen blev der opstillet 3 støjvolde mod syd.

For at imødekomme støjgener for nabo mod syd, har HHD NVF planer om miljømæssige forbedringer på støjområdet ved opførelse af skydehus eller Støjvolde.

Det blev vedtaget, at der ved en evt. opførelse af nye støjvolde skulle gøres en indsats for at få voldene til at falde så naturligt ind i terrænet som muligt. Dette kunne gøres ved at plante langs voldene (eks. Vedbend). Desuden er materialevalg og opsætning vigtig i forhold til mulighed for græsvegetation på volde.

(Opførelse af skydehus eller støjvolde kræver en tilladelse fra Fyns amt og et plan tillæg til Drifts- og plejeplanen)

12.2 Vurdering af ønsker og forslag fra Skov- og Naturstyrelsen

Forbedringer i plejen af græsarealer og strandsump

Skov- og Naturstyrelsen havde foreslået slåning på terrænets overdrevs arealer og slåning/rørhøst på strandsump areal. Desuden foreslås om muligt den optimale løsning med afgræsning. Det blev hurtigt klart, at kvæg ikke var en god plejeløsning på Aborg Skydeterræn ud fra den betragtning, at arealets størrelse er lille og det ikke er ønskeligt med større efterladenskaber på arealet. Hærhjemmeværnsdistrikt Nordvestfyn foreslog på mødet, at det kunne være interessant at få sat får ud på *overdrev og strandsump arealet*.

Udover at være en bedre plejeform end slåning, vil græsning forenkle plejeindsatsen betragteligt på terrænet og Skov- og Naturstyrelsen bifaldt forslaget.

Fårene vil blive sat ud på størstedelen af overdrevet, strandsumpen og den omkonverterede agerjord (se drift- og plejekort). I første omgang vil fårene blive sat ud på terrænet i en forsøgsperiode på 2-3 sæsoner. Der var enighed om, at fårene kun skulle være på arealet i en mindre intensiv skyde periode, nærmere betegnet ca. 6 uger i sommerhalvåret. Viser det sig, at det enten er uhensigtsmæssigt i forhold til den øvrige færdsel og øvelse på terrænet, eller at resultatet ikke er i overensstemmelse med målet, er der enighed om at revurdere situationen og evt. udarbejde plantillæg.

På den vestlige del af strandsumpen blev det vedtaget at bibeholde det nuværende niveau af rørhøst. Som en lokal vil afhøste (se Drifts og Plejekort).

Kystskrænter

Der var enighed om, at eventuel selvsået træ- og buskopvækst på kystskrænt skal fjernes i planperioden, af hensyn til den værdifulde blomsterflora.

Skrænter/støjvolde

Forslaget om at slå skrænterne blev forkastet og afløst af (hvor det er muligt) den før omtalte fåregræsning.

Det vil dog ikke blive muligt i den første tid at afgræsse den store endevold, da den inden for en kortere årrække skal renoveres af sikkerhedshensyn (se Drifts og Plejekort, punkt 1).

Desuden var der forslag om beplantning ved støjvoldene, der går øst vest. Det blev vedtaget, at der skulle plantes Vedbend langs eksisterende støjvolde.

Agerjord

Det blev vedtaget, at den nordlige del (agerjord) af skydeterrænet straks skal omlægges til græsareal og på sigt indgå i overdrevs arealet.

Krat ved gravhøj

Den foreslåede rydning af den eksisterende bevoksning ved gravhøj blev vedtaget (se Drifts og Plejekort, punkt 2).

Offentlighedens adgang

Der var enighed om at bevare og fremme publikums muligheder for færdsel på terrænet. Hærhjemmeværnet kunne imødekomme Skov- og Naturstyrelsens ønske om at opdatere (nyopsætte) skiltningen på terrænet med diverse information samt kort over terrænet. Desuden udarbejdes et ordensreglement (i overensstemmelse med forsvarets interne bestemmelser, FKOBST 610-4), der informerer om publikums muligheder for færdsel.

Derudover var der enighed om, at information (+ skydetider) og kort over terrænet skal være at finde på Hærhjemmeværnsdistriktets hjemmeside og med link til samme fra Hjemmeværnskommandoens hjemmeside. Desuden skal begge hjemmesider have link til (og omvendt) til Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside.

Udsigtspunkt og gangbesværede/kørestolsbrugere

Skov- og Naturstyrelsen havde stillet forslag om, at den nuværende bæk på skrænten ved skydesignal skulle skiftes og i stedet opstille et mindre bord-/bænkesæt. Dette skulle gøres tilgængeligt for gangbesværede/kørestolsbrugere via sti fra skydeskivedepotet.

Hærhjemmeværnsdistriktet var positive over for dette, men ville af sikkerhedshensyn have det trukket længere væk fra skydebanen.

Der etableres en sti/vej fra p-plads og ned langs det nordlige læhegn ud til kystskrænt. Her etableres en mindre grusplads til et bord-/bænkesæt. Alt sammen så det kan benyttes af gangbesværede og kørestolsbrugere (se Drifts og Plejekort, punkt 3).

12.3 Afvejning af ønsker og forslag fra eksterne bidragydere***Friluftsrådets forslag og ønsker***

Der var et ønske om at bevare den gode og åbne publikumspolitik på Aborg Skydeterræn. Det er blandt andet muligt både at gå i terrænet og langs strandkanten samt at ride på stierne uden for øvelsestiden. Rådet har dog det ønske, at denne færdsel udvides, så det fremover også bliver muligt at cykle ad veje og stier.

Hærhjemmeværnsdistriktet kunne oplyse, at den åbne publikumspolitik på Aborg Skydeterræn vil fortsætte og der er heller ikke noget i vejen for, at der cykles på veje og stier i Skydeterrænet.

Hærhjemmeværnsdistriktet kunne desværre ikke imødekomme Friluftsrådets ønske om at etablere en primitiv overnatningsmulighed på skydeterrænet. Begrundelsen for at det ikke vil være fordelagtigt på Aborg skydeterræn med en primitiv overnatningsplads, er at Aborg Skydeterræn er et lille terræn kontra sikkerhed.

Friluftsrådets ønske om at få en øget adgang fra vandsiden kunne desværre heller ikke imødekommes ud fra sikkerhedsmæssige forhold. Hærhjemmeværnsdistriktet kunne dog henvise til den udmærkede p-plads ved stranden som ligger ca. 500 meter syd for terrænet. Her er der også mulighed for at lægge til med båd.

Yderligere opfordrede Friluftsrådet til, at der iværksættes tiltag, der på sigt vil gøre det muligt for gangbesværede eller kørestolsbrugere at komme ud til et udsigtspunkt for enden af skydeterrænet. Som beskrevet under afvejning af Skov- og Naturstyrelsens forslag er dette forslag imødekommet.

Friluftsrådet ønsker, at der udarbejdes en folder i stil med den serie, der fremstilles for Skov- og Naturstyrelsens arealer. Der var også opfordring til information gennem aviser og internettet (hjemmeside). Som nævnt under afvejning af Skov- og Naturstyrelsens forslag er disse forslag delvist imødekommet.

Dansk Botanisk Forening, Fynskredsen Agerjord

Der foreslås en omlægning af dyrket mark i nord til vedvarende græs.
Forslaget er imødekommet

Græs/overdrevsarealer.

Dansk Botanisk Forening ønsker arealet sat til græsning, eller at området slås, og græsset fjernes og der ikke foregår gødskning. Forslaget er imødekommet ved afgræsning med får,

som nævnt under afvejning af Skov- og Naturstyrelsens forslag. Desuden vil der ikke foregå gødskning på arealet.

Skrænter/støjvolde

Det foreslås, at skrænten ved skivedepotet slås minimum en gang årligt. Forslaget imødekommes, men først efter at volden er blevet renoveret i højden af sikkerhedsmæssige hensyn.

Gravhøjen

Ved gravhøjen foreslås en del af opvæksten fjernet og pleje af overdrev efterfølgende. Forslaget imødekommes.

Sump/moseområdet

Sumpområdet omkring det lille vandløb mod syd foreslås afgræsset for at fremme variation i botanikken. Forslaget er delvis imødekommet som beskrevet under Skov- og Naturstyrelsens forslag.

Vandløb

Det ønskes, at der ved vandløbets udløb i havet udjævnes sanddynger, der er opstået ved oprensning. Forslaget er imødekommet.

Bidrag fra Dansk Ornitologisk Forening

Strandsump

Dansk Ornitologisk Forening foreslår, at man undlader at slå tagrørene i strandsumpen, da der her yngler vandrikse, blishøne, rørspurv og rørsanger, ligesom lokaliteten er potentiel yngleplads for rørhøg, hvis man undlader at slå rørene.

Ved afvejning var der enighed om at bibeholde det nuværende niveau af høst af tagrør på Hjemmeværnets areal ud fra den betragtning, at skabe/bibeholde lidt variation i området og øge mulighederne for større variation i floraen i området. Strandsumpen er en del af et større sammenhængende areal med strandsump. Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at fugle, der yngler i tagrørene, har mulighed for yngel i øvrige dele af området.

Agerjord

Kornarealerne foreslås konverteret til græsarealer. Forslaget er imødekommet.

Overdrev

Forslag om ingen brug af kunstgødning på græsarealerne.
Der vil ikke foregå gødskning på arealet i fremtiden.

Desuden blev der stillet forslag om, at forekomst af *Rosa Rugosa* fjernes. Der var enighed om, at omfanget var meget lille på terrænet og der derfor på nuværende tidspunkt ikke gøres noget.

Fyns Amt

Ager

Fyns Amt foreslår, at de nuværende dyrkede markarealer omlægges til vedvarende græs. Forslaget blev vedtaget.

Overdrev/strandsump

Amtet foreslår afgræsning med kreaturer inden for skydeterrænet i det omfang, der er sikkerhedsmæssig mulighed derfor og gerne i samarbejde med ejerne af de tilstødende arealer mod syd.

Forslaget er delvis imødekommet som beskrevet under Skov- og Naturstyrelsens forslag.

PLAN

Denne del af drifts- og plejeplanen indeholder en anvisning af, hvorledes den ovenfor gennemgåede afvejning kan realiseres i praksis, herunder hvordan den skal udmøntes i retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.

Sidst i dette afsnit, kap. 13.8, er der opstillet en handlingsplan.

Handlingsplanen skal – foruden at give et overblik over de plejemæssige tiltag – sprede plejeaktiviteterne og derved ressourceanvendelsen over hele planperioden.

Planforskrifterne er illustreret på drifts- og plejekortet, kortbilag 2.

13 Retningslinier for den fremtidige anvendelse af Aborg Skydeterræn

Retningslinierne for den fremtidige anvendelse af øvelsespladsen skal tilgodese følgende forhold:

- At terrænet er udlagt som militært skyde- øvelsesområde, og derfor fortsat skal kunne opfylde hjemmeværnets behov for uddannelsesaktiviteter.
- At den militære benyttelse sker under hensyntagen til landskabelige og biologiske værdier, som i drifts- og plejeplanperioden søges fastholdt og udbygget.
- At den rekreative benyttelse sker i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt og ikke forstyrrer den militære brug, samt er forenelig med hensynet til de natur- og kulturmæssige værdier.

13.1 Retningslinier for pleje af græsarealer

Græsning

Ved at sætte får ud på terrænet i sommerperioden og afgræsse overdrevet, nuværende agerjord og en del af strandsumpen, skabes der et sammenhængende natur areal. Der opnås en effektiv pleje, der herved tilgodeser en mere artsrig plantesammensætning og vilkårene for planter og dyr forbedres.

Da formålet netop er at pleje vegetationen, er det fastlagte græsningstryk (antal græssende dyr pr. arealenhed) naturligt afhængig af græsningens påvirkning af vegetationen. At fastsætte et græsningstryk på forhånd, kan derfor være vanskeligt, men et omtrentligt skøn vil være ca. 12 dyr (måske op til 15 dyr, da der er tale om intensiv græsning i en kort periode). Antallet er beregnet på baggrund af arealet, der er til rådighed, ca. 5 ha (totalareal fratrukket strandbred +skrænt og den vestlige del af strandsumpen) samt den normale forudsætning af et græsningstryk på ca. 2,5 dyr pr.ha).

Dyrene indsættes intensivt 6 uger årligt fra ca. primo juli til medio august (perioden er valgt ud fra hvornår skydeterrænet ikke bliver benyttet til skydning).

Det er vigtigt, at græsningstrykket ikke bliver så højt, at dyrene skal tilskudsfodres. Tilskudsfodring er at betragte som gødning, idet der tilføres næringsstoffer med foderet. Tilskudsfodringen vil desuden ofte medføre, at man ikke behøver at flytte dyrene, når vegetationen er bidt ned, og medfører ofte overgræsning og optrampning. I stedet må en fremtidig forpagter forpligtes til at regulere græsningstrykket med antallet af græssende dyr, specielt med øje for, at der er tale om intensiv græsning, som gerne skulle have en virkning på hele arealet efter den forholdsvis korte afgræsningsperiode.

Fårehegn etableres, som vist på drift- og plejekort. Hegnene forsynes med klaplåger af hensyn til publikums færdsel. To låger i øst, en ved indgang til gangsti langs nordkant samt en ved flugtskydningsbane. Desuden etableres en låge i sydvest ved indgang til terrænet fra stranden (se Drifts og Plejekort, punkt 4, 5 og 6). Der etableres en færst ved indgang fra p-plads i øst. Der etableres mulighed for vandtilgang ved opholdsbygning med mulepumpe.

Forud for græsningen vil det være hensigtsmæssig at rydning ved gravhøj udføres. Herved opnås bedst mulige betingelser for at fårene gider æde nye rodsrud. Nedsikring kan være nødvendig nogle sæsoner.

Afgræsningen vil i første omgang ske i en forsøgsperiode på 2-3 år. Viser det sig at græsningen ikke er foreneligt med den øvrige færdsel og øvelse i området, eller at resultatet ikke opfylder formålet, revurderes situationen og der udarbejdes plantillæg.

Slåning af skrænter

Om nødvendigt slås skrænter, hvis det viser sig, at fårene ikke vil eller kan færdes på dem. Her tænkes specielt på den store endevold ved skydebanen. Selve kystskrænten er ikke omfattet af pleje ved græsning eller slåning (se Drifts og Plejekort, punkt 1).

De ekstensive skræntarealer slås om nødvendigt efter følgende retningslinier:

- Arealerne slås minimum en gang årligt.
- Arealerne slås ikke tidligere end 15. juli for at sikre udviklingen af insekt pupper og plante frøenes modning.
- Det afklippede materiale fjernes fra arealerne – evt. efter tørring på arealerne. Hermed fjernes næringsstofferne og sandsynligheden for spiring og etablering af små langsomtvoksende overdrevsarter øges pga. øget lystilgang.
- Arealerne slås med så lav klippehøjde som muligt.
- Arealerne må ikke jordbearbejdes, gødskes eller sprøjtes.

13.2 Retningslinier for pleje af vådområder

Strandsumpen har mod øst uden for skydeterrænet sammenhæng med et tilgroet rigkær, som også berører den sydøstlige del af skydeterrænet (se Drifts og Plejekort). Rigkærvældet, som er beliggende uden for tagrørsekslen, er tæt tilgroet af en højstaudevegetation. Denne del af strandsumpen vil indgå i det nye græsningsareal, og fårene kan skabe en lav, delvist plantedækket, varm bredzone, der har stor betydning for padder, insekter og vadefugle, men også skabe større variation i floraen.

Tagrørssdelen i sydvest ud mod havet har tidligere været en sø, men er nu delvist tørlagt og sprunget i en tæt skov af Tagrør. Floraen er stort set væk, og rørskoven huser kun ganske få fuglearter. For at skabe variation åbnes der op i form af en årlig rørhøst i "tagrørssdelen" (se Drifts og Plejekort) samt slåning af anden højstaudevegetation. På grund af de sumpede forhold kan dette formentligt kun ske i vinterhalvåret i perioder med frostvejr.

På de høstede rørskovsarealer kan der bl.a. ruge forskellige svømmeænder, Dobbeltbekkasin, Rødben, Vibe, Strandskade og Hættemåge. Udenfor yngletiden opsøges høstede arealer i rørskoven af bl.a. Krikand, Spidsand, Pibeand og Dobbeltbekkasin. Herved øges områdets værdi for fuglefaunaen betragteligt. Også for padde- og vandinsektfaunaen vil en lysstilling af vådområdet være en fordel, idet vandtemperaturen på grund af sollyset kommer væsentligt højere op om foråret, til gavn for yngel.

Denne græsning og rørhøst af strandsumppen vil generelt fremme den værdifulde eng- og mo-seflora og skabe (bibeholde) naturvariation.

Vådområdet er omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3 og et plejeindgreb vil derfor formentligt kræve en forudgående tilladelse fra Fyns Amt. Amtet vil kunne oplyse herom.

Man bør også være opmærksom på, at rørhøst af hensyn til fuglelivet kun må ske i perioden 1. november til 29. februar. I særlige tilfælde kan Miljøministeriet (Skov- og Naturstyrelsen) dog efter ansøgning give dispensation fra loven. Det kan f.eks. ske, hvis sne og is forsinker rørhøstningen og starten på rørskovsfuglenes yngletid. Dog kan man kun regne med at få dispensation til og med 10. marts.

13.3 Retningslinier for offentlighedens adgang til Aborg Skydeterræn.

Offentligheden har i dag adgang til hele skydeterrænet uden for skydninger via grusvej fra P-plads i øst og via sti fra strandbred i sydvest.

Reglerne for offentlighedens adgang fremover er beskrevet i bilag 5: "Ordensreglement for offentlighedens adgang til Aborg Skydeterræn". Ordensreglementet placeres sammen med skilte med diverse information samt kort over terrænet. Placeringer af skilte ved p-plads i nordøst og ved indgang fra strand via sti samt for enden af nyanlagte sti i nord (se Drifts og Plejekort, punkt 4, 5 og 6).

Som for nuværende vil det også fremover være muligt for interesserede foreninger, skoler o.lign. at tage kontakt til Hærhjemmeværnsdistrikt Norvestfyn og få en aftale om speciel benyttelse af skydeterrænet.

Information (+ skydetider) og kort over terrænet vil være at finde på Hærhjemmeværnsdistriktets hjemmeside og med link til samme fra Hjemmværnskommandoens hjemmeside.

Udsigtspunkt for gangbesværede/kørestolsbrugere

Der etableres en mindre sti/vej fra p-plads og ned langs det nordlige læhegn ud til kystskrænt hvor der etableres en mindre grusplads til et bord/bænkesæt. Alt sammen så det kan benyttes af gangbesværede og kørestolsbrugere (se Drifts og Plejekort, punkt 3).

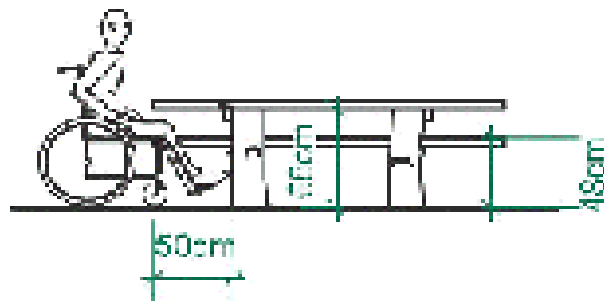
Sti

Sti udføres med fast, jævn og plan belægning uden niveauspring eller stigninger, som er stejle end 1:20. Alle passagebredder skal være min. 90 cm.

Borde og bænke

Kan med fordel udføres som rå planker skåret i eg.

- Bænk(e) højde 48 cm.
- Fri højde under bordplade min. 68 cm.
- Som minimum skal der være plads til en kørestols fodstøtter for enderne af bordet - mindst 50 cm i friplads

Dansk Handicap Forbund, Bygge- og Trafik Politisk Udvalg har udarbejdet en huskeliste, så også kørestolsbrugere og bevægelseshandicappede kan tage del i natur- og friluftslivet.

Huskelistens udgangspunkt er følgende 3 publikationer udgivet af Dansk Standard - tlf.: 39 96 61 01:

- DS-3028: "Tilgængelighed for alle"
- DS-Håndbog 105: "Udearealer for alle"
- DS-Håndbog105.2: "Rekreative arealer for alle"
- "Bygningsreglement 95 - om tilgængelighed" www.clh.dk/br95
- samt DHF's mangeårige praktiske erfaring på området.

Råd og vejledning omkring handicapvenlige faciliteter kan også fås ved at kontakte en af De Samvirkende Invalideorganisationers tilgængelighedskonsulenter. Mere information kan hentes på hjemmesiden www.handicap.dk.

13.4 Retningslinier for brug af gødning og sprøjtemidler

Fra 1. januar 2003 er sprøjtning med kemiske bekæmpelsesmidler ikke tilladt på forsvarets arealer. Der kan, jf. forsvarets interne retningslinier - såvel som på statens øvrige arealer - indhentes dispensation til at punktsprøjte med Glyphosat (f.eks. Round-up) i forbindelse med bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo.

Brug af gødning på forsvarets arealer skal begrænses og kun anvendes, hvor det er absolut påkrævet.

På Aborg Skydeterræn er det med planens ikrafttræden ikke tilladt at anvende gødskning eller andre jordforbedrende midler (f.eks. kalk eller slam). Ligeledes er det som hovedregel ikke tilladt at anvende pesticider. Viser det sig imidlertid, at Kæmpe-Bjørneklo breder sig til områder, der er vanskeligt tilgængelige, kan det dog blive nødvendigt at indhente dispensation til at bekæmpe i de konkrete områder.

13.5 Nødvendige tilladelser til planens tiltag

Forud for iværksættelse af større anlægsarbejder skal det altid vurderes, hvorvidt det kræver tilladelse fra relevant myndighed eller ej.

Der er i det følgende givet en vurdering af, hvilke lovgivninger, der kan være relevante i de enkelte tilfælde. Listen skal dog på ingen måde betragtes som en komplet facitliste, og der bør i tvivlstilfælde altid rettes henvendelse til relevant myndighed. Yderligere beskrivelse af relevant lovgivning fremgår af kap. 8.

Faste anlæg i relation til myndighedsgodkendelse

Flytning af faste, permanente anlæg samt etablering af nye, permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter kan kræve tilladelse fra myndighederne. Afgørelsen om, hvorvidt der kræves zonetilladelse træffes af Assens Kommune. Tilsvarende er det kommunalbestyrelsen, der ud fra en samlet vurdering træffer afgørelse om, hvorvidt der foreligger lokalplanpligt. Konkret vurderer Skov- og Naturstyrelsen, at der skal indhentes tilladelse i forhold til zone-lovgivningen og Naturbeskyttelseslovens strandbeskyttelseslinie i forbindelse med etablering af støjvolde.

Naturpleje

Strandsumpen er omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3, og ændringer i tilstanden af sådanne kræver derfor tilladelse fra Fyns Amt. Konkret vurderer Skov- og Naturstyrelsen, at der skal indhentes tilladelse forud for rørhøst/slåning. Det vil også være en god ide at oplyse om den planlagte græsning med får på arealet.

For så vidt angår pleje af de åbne arealer (overdrev), der ligeledes er beskyttede efter Naturbeskyttelsesloven), vurderer Skov- og Naturstyrelsen *ikke* at det kræver tilladelse, da der ikke er tale om en ændring af tilstanden, men snarere en opfyldelse af Statens plejepligt for sådanne arealer.

Kulturhistoriske minder

Der findes på Aborg Skydeterræn en gravhøj, der er fredet efter Museumsloven. Hjemmeværnet har pligt til at pleje og bevare denne gravhøj. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder, der er beskyttet efter bestemmelserne i Museumsloven. Ligeledes må der ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende jf. kap. 8.5, 8.7 og 8.8.

Beskyttelse af jord- og stendiger er pr. 1. oktober 2004 overført fra Naturbeskyttelsesloven til Museumsloven. Aborg Skydeterræn har to diger; et langs nordkant og et langs østkant. Begge diger er beskyttede jf. kap. 8.5, 8.7 og 8.8.

Kulturarvsstyrelsen er myndighed for museumsloven.

13.6 Planændringer

Det kan i planperioden være nødvendigt at foretage løbende ændringer i drifts- og plejeplanen, jf. kap. 2.3. Planændringer indsættes bagest i planen.

Særligt gøres opmærksom på:

Nye, faste stillinger/anlæg kræver planændringer i relation til nærværende drifts- og plejeplan. Etablering eller flytning af permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter, som ikke fremgår af grundkortet, kræver planændring. Anlæg m.v. som etableres midlertidigt, men som *ikke* er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes for permanente.

Midlertidige anlæg og terrænpunkter kan frit placeres indenfor terrænet, forudsat at etableringen ikke indebærer en påvirkning af arealet eller de omgivende arealer, der er i strid med de retningslinier/restriktioner, der er givet for det pågældende område.

13.7 Handlingsplan

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
GRÆSAREALER															
Græsning:															
Hegning af areal og opsætning af 3 klaplåger		x													
Opsætning af vand (evt. mindre læskur)		x													
Udbinding		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Nedskæring buske/træer ved gravhøj forud for græsning.	x	x													
Forstærkning/eftersyn af hegn (m. klaplåger).		x	x	x	(x)*	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)
<i>Evaluering</i> af græsning				x		x		x		x		x		x	
Færist opsættes hvis behov og evaluering er positiv					(x)*	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)
Plantning langs de tre støjvolde der går øst/vest	x														
Efterbedring langs de tre støjvolde der går øst/vest		x		x											
Slåning:															
Evt. årlig slåning af græsarealer på skrænter	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
KYSTSKRÆNT															
Rydning af træ opvækst på kystskrænt	x	x	x				x				x				x
VÅDOMRÅDE															
Strandsump															
Rørhøst en gang årligt (evt slåning af anden opvækst)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hegning af areal		x													
Forstærkning/eftersyn af hegn		x	x	x	(x)*	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)
<i>Evaluering</i> af græsning				x		x		x		x		x		x	
Udjevning af sand bunker ved å udløb (i samarbejde med Asens kommune)	x					x					x				x
OFFENTLIG ADGANG															
Etablering af sti langs levende hegn i nordkant	x														
Etablering af bord og bænke sæt i nordvest	x														
Vedligeholdelse af sti og bord/bænke sæt		x	x	(x)*	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)
<i>Evaluering</i> af sti og bord/bænke sæt			x					x							x
Opsætning af informationsskilte + ordensreglement	x														
Vedligeholdelse og eftersyn af informationsskilte + ordensreglement		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

*: Parentes angiver, at afgræsningen afhænger af resultatet af evalueringen.

ØKONOMI

14 Økonomiske konsekvensberegninger

En forudsætning for at handlingsplanen kan gennemføres er dels, at der opstilles et budget over de økonomiske konsekvenser, dels at den årlige tildeling af ressourcer er i overensstemmelse med budgettet.

I det følgende er de økonomiske konsekvenser af planens implementering vurderet på baggrund af det bedst mulige skøn på planlægningstidspunktet.

Konsekvensberegningerne omfatter udelukkende de af planens aktiviteter, der ligger *ud over* den nuværende løbende drift af terrænet. Udgifter i forbindelse med den almindelige drift og vedligeholdelse af grønne områder, veje og militære anlæg samt tiltag som allerede udføres, er ikke således ikke medtaget.

UDREGNINGSGRUNDLAG		
Timelønning, specialarbejder	180	kr./time
Flishugger (lille manuelt betjent)	120	kr./time
Motorsav	25	kr./time
Hegn (incl. opsætning)	30	kr./lbm.
Klaplåger	3.500	kr./stk.
Mulepumpe	3.000	kr./stk.
Færist (fås f.eks. igennem. Poda hegn)	15.000	kr./stk.
Etablering af sti 2 meter bred (incl. Udgravning, jævning af jord, fiber dug, pålægning grus, kompresion, slidlag)	150	kr./lbm.
Bord og bænkesæt (kan benyttes af kørestolsbruger)	6000	kr./stk.
Planter (incl. plantning)	10	kr./stk.
Planterør	20	kr./stk.
Ordensreglement + information (Layout m.v.)	10.000	kr.
Skiltestandere	3.500	kr./stk.

KALKULE OVER DRIFTS- OG PLEJETILTAG				
Græsarealer (+ del af vådområde)				
Hegning (overdrev, ager, strandsump)	1200	meter á 30	36.000	Kr.
Eftersyn hegn vedligehold pr. år	4	Timer á 180	720	Kr.
Gravhøj				
Rydning af træopvækst ved gravhøj	16	Timer á 180 + 25	3.280	Kr.
Flisning ved gravhøj	4	Timer á 180 + 120	1.200	Kr.
Vedligehold andet år 2	4	Timer á 180 + 25	820	Kr.
Evt. slåning af skrænter, manuelt med græstrimmer eller le. 1 gang årligt	12	Timer á 180 + 25	2.460	Kr.
Kystskrænt				
Nedskæring af buske/træopvækst ved kystskrænt	32	Timer á 180	5.760	Kr.
Vedligehold 2 og 3 år (omk. pr. år)	4	Timer á 180 + 25	820	Kr.
Vådområde				
Rørhøst (gensidig aftale der går i nul)	-	-	-	kr.
Offentlig adgang				
Etablering af gangsti (gangbesværede og kørstolsbrugere) til udsigtspunkt	420	Meter á 150	63.000	kr.
Vedligehold/eftersyn af gangsti 2 gange årligt pr. gang	2	Timer á 180	360	kr.

BILAG

15 Oversigt over bilag

Bilag 1: Grundkort over Aborg Skydeterræn.

Bilag 2: Drifts- og plejekort over Aborg Skydeterræn.

Bilag 3: Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens § 3.

Bilag 4: Ordensreglement for offentlighedens adgang til Aborg Skydeterræn

Store dele af forsvarets skyde- og øvelsesterræner er tidligere landbrugsarealer. Ved overgangen til militære øvelsesområder ekstensiveres landbrugsdriften enten kraftigt eller ophører helt, hvilket ofte muliggør forskellige beskyttede naturtypers opståen. Imidlertid hindrer dette ikke fortsat gennemførelse af de militære aktiviteter, som er områdernes hovedformål.

Som efter de hidtil gældende regler er Naturbeskyttelseslovens § 3 nemlig ikke til hinder for en fortsættelse af de beskyttede arealers hidtidige benyttelse. Dette gælder også forsvarets hidtidige benyttelse af arealer og anlæg m.v.

Såfremt forsvaret ejer, erhverver eller lejer arealer, som ikke hidtil har været anvendt til øvelsesformål, vil en overgang til øvelsesformål, der medfører ændringer i tilstanden, derimod kræve tilladelse.

En væsentlig intensivering af en hidtil militær benyttelse vil ligeledes kræve tilladelse fra den pågældende amtskommune, jfr. lovens § 3.

Militære aktiviteter

I tilfælde hvor et større areal anvendes til øvelsesformål (f.eks. Oksbøl skydeterræn) vil forskellige dele af området kunne have forskellig benyttelsesintensitet. Vurderingen af om en aktivitet kræver tilladelse efter lovens § 3 bør derfor ske på grundlag af intensiteten af det pågældende "delområdes" hidtidige anvendelse. Indenfor hvert "delområde" vil den hidtidige anvendelsesgrad kunne fortsætte.

F.eks. vil "delområder", hvor kørsel og lejlighedsvis bortslidning af vegetationen samt dozing, gravning og indgreb i vandløb har fundet sted, fortsat kunne benyttes på denne måde. Dette omfatter også flytning af de enkelte aktiviteter indenfor delområdet, f.eks. flytning af spor efter bælte køretøjer. Variationer i aktiviteten, f.eks. ændringer af koncentrationen af bælte spor indenfor de mest benyttede arealer, må anses som i overensstemmelse med hidtidig benyttelse, i hvert fald inden for ret vide rammer.

Derimod vil et sammenhængende areal, der f.eks. ikke hidtil har været anvendt til kørsel med bælte køretøjer eller lejlighedsvis indgreb i vandløb, ikke uden tilladelse kunne anvendes på denne måde.

Opførelse af permanente anlæg kræver som udgangspunkt tilladelse, f.eks. bygninger, skydevolde og skydebaner. Mindre enkeltstående indretninger (f.eks. "kulisser") af træ eller tilsvarende materiale, som let kan fjernes, kan dog etableres uden tilladelse.

Foranstaltninger som bevirker, at et areal varigt glider ud af den pågældende naturtypedefinition kræver tilladelse. Dette gælder f.eks. tilplantning af heder eller dræning af vådområder.

Ikke militære aktiviteter

For ikke militære aktiviteter på øvelsesområder gælder de samme regler som for civile aktiviteter uden for øvelsesterrænet. Dette indebærer bl.a., at anlæg af vildtagre på beskyttede naturtyper inden for øvelsesterrænet kræver tilladelse efter Naturbeskyttelsesloven.

Tvivlstilfælde

I tilfælde hvor forsvaret er i tvivl, om der kræves tilladelse til en aktivitet eller et anlæg, vil forespørgselsordningen i naturtypebekendtgørelsens §8 kunne anvendes. Det vil sige, at forsvaret kan rette henvendelse til amtet, som inden 4 uger skal besvare forespørgslen. Der henvises i denne forbindelse til s. 24 i vejledningen om Naturbeskyttelsesloven.

Forvaltningsplaner

I en række tilfælde vil det være hensigtsmæssigt, at der udarbejdes en forvaltningsplan for det pågældende militære øvelsesområde, f.eks. i form af en driftsplan. Herved vil man ofte kunne skabe de bedste rammer for den militære anvendelse samtidig med, at der tages hensyn til plante- og dyrelivet. Samtidig vil en forvaltningsplan være et egnet grundlag for en stillingtagen til eventuelle ønsker om dispensation fra bl.a. naturbeskyttelseslovens § 3.

Velkommen til Aborg Skydeterræn

1

Aborg Skydeterræn er et 7 hektar stort militært område. Området har siden 1942 været anvendt af hjemmevernet til skydning og uddannelse af hjemmevernets enheder.

Der er adgang for publikum på skydeterrænet, når der ikke foregår skydning og øvelsesaktiviteter. Når der foregår skydning og øvelser, som ikke er forenelige med publikums færdsel vil dette fremgå af skiltning ved indfaldsvejen fra Rørmosevej (vej fra Aborg) og ved sti indgang fra stranden. Skiltene er udfoldelige og gule, visende ”Adgang forbudt”, når der skydes (skiltene er i mørke, belyst). Ved skydning på langdistancebanen, er der fri adgang på stranden bag volden.

Desuden vil der ved feltskydning være skærpet afspærring. På stranden vil det fremgå af skiltning/bemanding henholdsvis nord og syd for skydeterrænet. Ballon vil være hejst på masten i den vestlige del af terrænet, der indikere at det ikke er muligt at passere på strandarealet ud for Aborg skydeterræn.

Ved færdsel gælder:

- *Færdsel må foregå til fods over hele terrænet, på hest og cykel (anvist område).*
- *Hunde skal altid føres i snor – husk hundepose!*
- *Det er forbudt at opsamle ammunition eller dele heraf.*
- *Vis hensyn til dyre- og fugleliv.*
- *Fårehegn må passeres ved klaplåger og ved hovedindgang i øst*
- *Al færdsel foregår på eget ansvar.*

**Fund af ammunitionsgenstande bedes meldt til
Hærhjemmevernsdistrikt Nordvestfyn tlf. 64 43 22 40.**

I samarbejde med miljømyndighederne har Hjemmevernet udarbejdet en drifts- og plejeplan, der skal søge at varetage hensynet til områdets natur. Planen indebærer at hjemmevernet ved en aktiv indsats vil søge at fastholde og forbedre forholdene for områdets flora og fauna samt rekreative og kulturhistoriske værdier bl.a. ved at udbygge og vedligeholde pleje af græsarealer, strandenge, levende hegn og ved forbedrede adgangsforhold.

**Chefen for
Hærhjemmevernsdistrikt Nordvestfyn**